

Zpráva o postojích vlastníků

Zpracovatel:

Masarykova univerzita

Přírodovědecká fakulta

Geografický ústav

Kotlářská 2, 611 37 Brno

Zpracovatelský tým:

RNDr. Ondřej Šerý, Ph.D.

Mgr. Mirjana Stanojević

Mgr. Ondřej Konečný, Ph.D. (Mendelova univerzita v Brně)

Zpráva o postojích vlastníků vznikla v rámci projektu Technologické agentury České republiky s názvem „Posílení resilience venkova prostřednictvím aktivizace lokálních aktérů a vlastníků půdy“ (TL03000007).

MUNI
PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA

T A
Č R
Program **Éta**

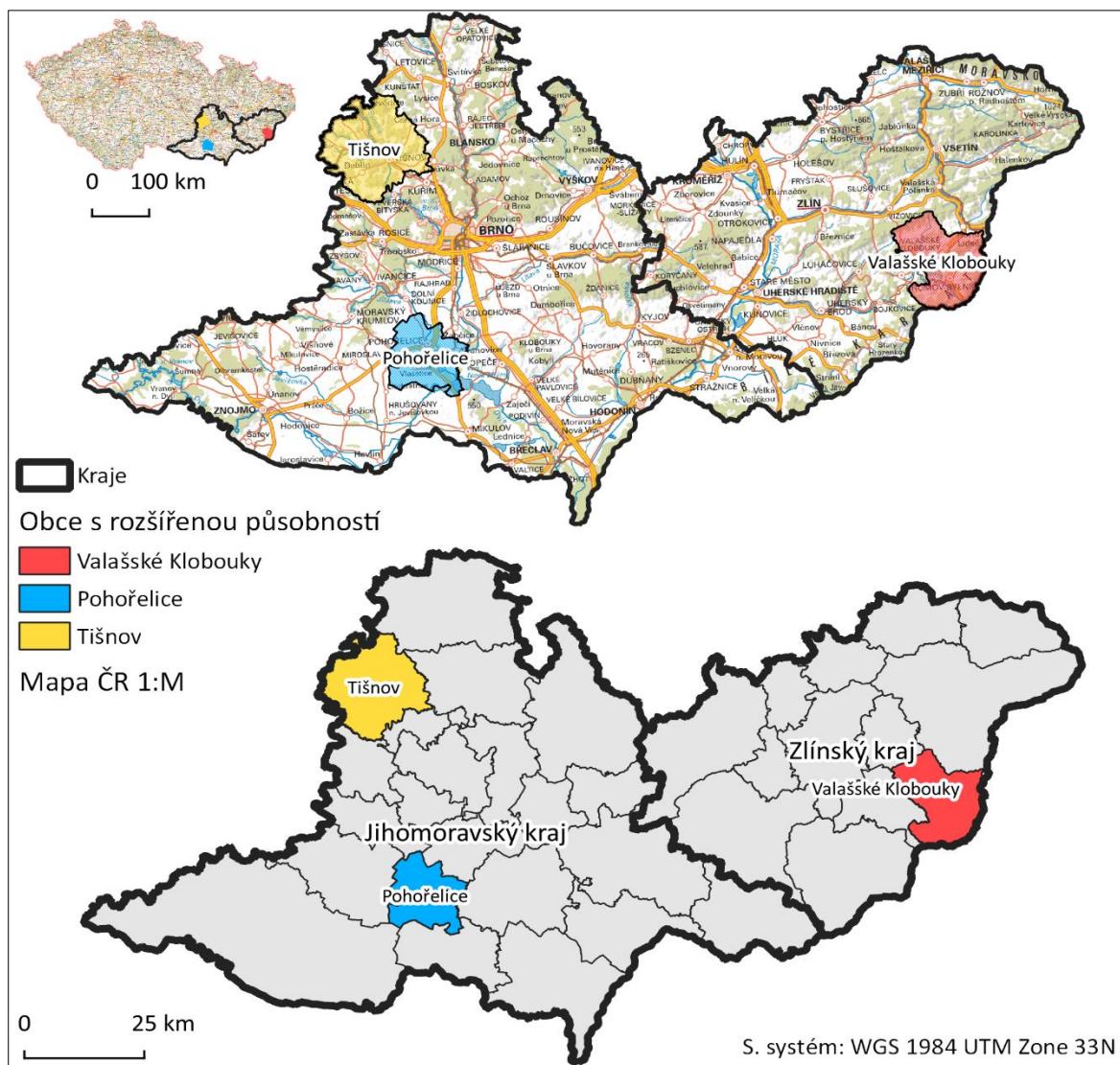
OBSAH

METODIKA: SBĚR A ÚPRAVA DAT O VLASTNÍCÍCH	2
METODIKA: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	3
METODIKA: DOTAZNÍKOVÝ FORMULÁŘ	4
RESPONDENTI	5
A OTÁZKY OHLEDNĚ ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY	5
B PROJEVY ZMĚNY KLIMATU.....	13
C HOSPODAŘÍCÍ ČI PRONAJÍMAJÍCÍ.....	17
C1 HOSPODAŘÍCÍ.....	19
C2 PRONAJÍMAJÍCÍ	25
D SOUHLAS S VÝROKY	30
ZDROJE	38
SEZNAM TABULEK	38
SEZNAM OBRÁZKŮ	38
PŘÍLOHA: DOTAZNÍKOVÝ FORMULÁŘ.....	

METODIKA: SBĚR A ÚPRAVA DAT O VLASTNÍCÍCH

Dotazníkové šetření proběhlo s vlastníky zemědělské půdy. Data o vlastnících zemědělské půdy byla čerpána z veřejně dostupných dat Katastru nemovitostí Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (ČÚZK).

Šetření se odehrálo ve třech zájmových územích, a sice v obcích správního obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) Pohořelice, Tišnov a Valašské Klobouky. Správní obvody ORP Pohořelice a Tišnov leží v Jihomoravském kraji, správní obvod ORP Valašské Klobouky pak ve Zlínském kraji. Kritérii pro výběr byly rozdílné charakteristiky z pohledu klimatického (především ohrožení suchem) a zemědělského (typ hospodaření a příhodné či nepříhodné podmínky pro zemědělskou činnost). Správní obvod ORP Valašské Klobouky představuje zemědělsky extenzivně využívané území, z hlediska land use zde převažují trvalé travní porosty, projevy sucha jsou nejméně intenzivní (nicméně i tak se zde zvažuje výstavba vodního díla Vlachovice). Správní obvod ORP Tišnov představuje zemědělsky různorodé území, projevy sucha jsou významné zejména v jeho jižní části. Správní obvod ORP Pohořelice představuje zemědělsky intenzivně využívané území, projevy sucha jsou zde významné). Na území těchto správních obvodů navíc zasahují místní akční skupiny, které podpořily projekt formou „letter of intent“ (MAS Podbrněnsko na Pohořelicku a MAS Brána Vysočiny na Tišnovsku).

Obr. 1 Zájmová území

Zdroj: ArcČR500, 2021; MČR1M, 2021

Pro účely dotazníkového šetření a výstupy projektu byla zemědělská půda definována jako orná půda, trvalé travní porosty, sady a vinice. Dále bylo rozhodnuto, že jeden vlastník musí v součtu vlastnit alespoň 1 hektar zemědělské půdy, jelikož výstupy projektu cílí především na střední a větší vlastníky. V neposlední řadě bylo též rozhodnuto, že se šetření bude týkat jen vlastníků, kteří zároveň v daném správním obvodu bydlí (mají trvalé bydliště), a to kvůli zastizitelnosti v době konání dotazníkového šetření.

Následně byla získána sada dat, která odpovídala kritériím uvedeným výše, a to jméno vlastníka, trvalé bydliště vlastníka a výměra vlastněné půdy celkem a dle jednotlivých typů land use. Matice dat pak byla redukována tak, že jednu domácnost zastupoval pro účely dotazníkového šetření jen jeden respondent (v některých případech totiž může část půdy vlastnit například manžel, část manželka a část třeba i ve společném jmění manželů). Nedávalo by totiž smysl ptát se každého zvlášť. Tímto způsobem bylo stanoveno, že cílovou skupinou pro dotazníkové šetření je 1 386 vlastníků ve správním obvodu ORP Valašské Klobouky, 412 vlastníků ve správním obvodu ORP Pohořelice a 1 504 vlastníků ve správním obvodu ORP Tišnov. Celkem tedy 3 302 vlastníků.

METODIKA: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Realizace dotazníkového šetření přímo v území proběhla od září 2020 do září 2021, kdy tazatele tvořili členové řešitelského týmu a proškolení studenti Masarykovy univerzity a Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Tazatelé vždy dostali seznam jmen a adres vlastníků v určité lokalitě, které osobně navštívili v jejich domácnosti (jelikož řešitelskému týmu nebyl znám telefonický či e-mailový kontakt na vlastníky). S vlastníky přímo na místě dotazníkový formulář vyplnili. Pokud nebyl vlastník v domácnosti zastizen, tazatelé se pokusili o opakovaný kontakt vlastníka v domácnosti v jiný den či hodinu. Pokud ani druhý pokus o kontakt nebyl úspěšný, byl ve schránce vlastníka zanechán tištěný dotazníkový formulář se žádostí o vyplnění. Ten mohli vlastníci vyplnit elektronicky, případně ho v papírové podobě zanechat po vyplnění na příslušný obecní úřad, kde si jej později členové řešitelského týmu vyzvedli. Výrazně nejúspěšnější byl sběr dotazníků formou vyplnění v domácnosti s vlastníkem, takto bylo získáno více než 90 % všech dotazníků.

První kolo sběru se odehrálo v září 2020 ve správním obvodu ORP Valašské Klobouky (první část). Následně byl sběr pozastaven kvůli pandemii nemoci covid-19 a z toho plynoucím opatřením Vlády ČR. Druhé kolo sběru se tak odehrálo až v květnu 2021, a to ve správních obvodech ORP Pohořelice, Valašské Klobouky (druhá část) a Tišnov. Jelikož se ve správním obvodu ORP Tišnov ukázala návratnost jako nízká, proběhlo v tomto správním obvodu ještě jedno kolo sběru, a to od července do září 2021. Ve správním obvodu ORP Valašské Klobouky se nakonec podařilo získat 165 dotazníků, ve správním obvodu ORP Pohořelice 102 dotazníků a ve správním obvodu ORP Tišnov 155 dotazníků. Celkem tedy 422 dotazníků.

Tab. 1 Reprezentativita vzorku

SO ORP	Počet obyvatel k 1. 1. 2021	Počet vlastníků nad 1 ha v roce 2020	Počet získaných dotazníků 2020/21	Vzorek (%)
Valašské Klobouky	23 053	1 386	165	11,9
Pohořelice	14 895	412	102	24,8
Tišnov	31 895	1 504	155	10,3
CELKEM	69 843	3 302	422	12,8

Zdroj: ČSÚ, 2021; Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Celkem se tedy podařilo získat dotazníky od necelých 13 % vlastníků zemědělské půdy v území. Vzorek tak lze co do velikosti považovat za reprezentativní. Následně bylo možné ověřit strukturu vzorku dle pohlaví, jelikož ze jmen vlastníků bylo možné určit, zda se jedná o muže či ženy. Podíl žen mezi vlastníky byl 37,2 %, podíl žen mezi respondenty v dotazníkovém šetření byl 37,9 %. Hodnoty jsou téměř shodné, a proto lze vzorek označit za reprezentativní i co do struktury dle pohlaví. Z dat Katastru nemovitostí ČÚZK nelze vyčíst věk, v případě nejvyššího dosaženého vzdělání lze učinit to, že vlastníky s vysokoškolskými tituly lze prohlásit za obyvatele s vysokoškolským vzděláním. Takových vlastníků bylo v databázi 9,2 %, mezi respondenty dotazníkového šetření deklarovalo vysokoškolské vzdělání 15,2 % osob. Nicméně ne všichni vysokoškolsky vzdělaní lidé si do katastru nemovitostí nechávají zapsat i tituly, lze tudíž předpokládat, že vysokoškolsky vzdělaných vlastníků v datovém souboru je více a jejich podíl se tedy blíží více podílu vysokoškolsky vzdělaných mezi respondenty. Navíc odezva mezi vysokoškolsky vzdělaným obyvatelstvem v rámci jakýchkoliv šetření bývá tradičně vyšší. Dotazníkové šetření tak lze s jistou mírou tolerance označit za reprezentativní, i co se týká zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob.

Tab. 2 Demografická struktura respondentů

SO ORP	Podíl žen (%)		Podíl VŠ vzdělaných (%)	
	vlastníci	respondenti	vlastníci	respondenti
Valašské Klobouky	33,9	34,0	6,3	14,5
Pohořelice	42,9	45,5	8,7	15,8
Tišnov	38,8	38,2	12,1	16,4
CELKEM	37,2	37,9	9,2	15,2

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Informace o tom, že bude na území jednotlivých obcí v zájmových územích prováděno dotazníkové šetření, byla zaslána starostům dotyčných obcí, kteří byli zároveň požádáni o součinnost. To znamenalo, že informovali na obci obvyklým způsobem obyvatele, že bude toto šetření prováděno a motivovali je k účasti. Klasickým způsobem bylo vyvěšení této informace na webu obce a sociálních sítích či vyhlášení v obecním rozhlasu.

Tazatelé byli také vybaveni průvodním dopisem, aby snížili obavy respondentů se zapojením se do dotazníkového šetření. I když byly tazatelům známy jména a adresy vlastníků zemědělské půdy a tím pádem i účastníků dotazníkového šetření, nebyli ke konkrétním dotazníkovým formulářům zaznamenávání konkrétní respondenti. Dotazníkové šetření tak bylo anonymní.

METODIKA: DOTAZNÍKOVÝ FORMULÁŘ

Dotazníkový formulář vytvořili členové projektu a jeho finální podoba je přílohou tohoto dokumentu. Skládá se z 28 otázek, které jsou rozděleny do čtyř bloků (A Otázky ohledně zemědělské půdy, B Projevy změny klimatu, C Hospodařící či pronajímající a D Souhlas s výroky). Kromě toho dotazník obsahuje ještě úvodní otázku a blok E Identifikace respondenta. Identickým způsobem je tvořena následná struktura vyhodnocení jednotlivých odpovědí v tomto dokumentu.

Primárním cílem dotazníkového šetření bylo zachytit, jak lidé, kteří vlastní zemědělskou půdu, přemýšlejí o způsobu hospodaření, jejím využití ve vazbě na proměny české krajiny (s důrazem na zesilující sucho).

RESPONDENTI

Jak již bylo uvedeno výše, dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 422 vlastníků zemědělské půdy. Struktura respondentů dle pohlaví byla následující: 260 mužů (62 %), 160 žen (38 %) a 2 respondenti pohlaví neuvedli.

V případě struktury dle věku byly vydefinovány tři kategorie: i) 20 až 39 let = mladá generace vlastníků, lidé narození v 80. a 90. letech, kteří své mládí a dospělost zažili již v porevolučních letech (což formovalo jejich uvažování nejen o české krajině a vlastnictví zemědělské půdy), ii) 40 až 59 let = střední generace vlastníků, lidé narození v 60. a 70. letech, v současnosti stále ekonomicky aktivní, kteří zažili i období předrevoluční, což také mohli mít vliv na jejich uvažování o české krajině a vlastnictví zemědělské půdy, iii) 60 let a více = starší generace vlastníků, lidé již ekonomicky neaktivní či ekonomickou aktivitu postupně opouštějící, i jejich vnímání je touto skutečností ovlivněno. Struktura respondentů dle věku byla následující: 35 osob ve věku 20 až 39 let (8 %), 159 osob ve věku 40 až 59 let (38 %), 208 osob ve věku 60 let a více (49 %) a 20 osob bez uvedení věku (5 %).

Struktura dle nejvyššího dosaženého vzdělání byla následující: 16 osob se základním vzděláním (4 %), 174 osob vyučených (41 %), 159 osob se středním vzděláním s maturitou (38 %), 64 osob s vysokoškolským vzděláním (15 %) a 9 respondentů bez uvedení nejvyššího dosaženého vzdělání (2 %).

Struktura dle zájmových území byla částečně uvedena již výše, a to 165 respondentů ze správního obvodu ORP Valašské Klobouky (39 %), 102 respondentů ze správního obvodu ORP Pohořelice (24 %) a 155 respondentů ze správního obvodu ORP Tišnov (37 %).

Účastníci dotazníkového šetření uváděli také své povolání, resp. zaměstnání. Tato otázka přinesla širokou paletu odpovědí, kdy vybočovali především důchodci (asi jedna třetina respondentů). Vyloženě za zemědělce se označilo do 5 % respondentů. Na otázku, zda souvisel obor studia respondentů se zemědělstvím, odpovědělo 358 respondentů „ne“ (85 %) a 64 respondentů „ano“ (15 %).

1) Úvodní otázka aneb odhad výměry vlastněné zemědělské půdy

Respondenti byli na úplný úvod dotazníkového šetření požádáni, aby odhadli výměru jimi vlastněné zemědělské půdy, a to dle druhu zemědělské půdy (orná půda = pole, trvalý travní porost = louky a pastviny, ovocné sady a vinice). V průběhu šetření se ukázalo, že odhad výměry je pro vlastníky poměrně komplikovaný a údaje uváděné vlastníky se značně lišily od dat z Katastru nemovitostí ČÚZK. Proto bylo od vyhodnocení této otázky upuštěno, jelikož by výsledky nebyly dostatečně validní.

A OTÁZKY OHLEDNĚ ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY

Blok A se skládal z 8 otázek, které se týkaly vlastnictví zemědělské půdy. Soustředily se na způsob získání zemědělské půdy do vlastnictví, význam vlastnictví půdy pro její majitele či zmapování situace, zda vlastníci uvažovali o pronájmu či prodeji jimi vlastněné půdy.

2) Kde se většina Vámi vlastněné zemědělské půdy nachází?

Respondentům byly poskytnuty čtyři možnosti odpovědi s tím, že se mají soustředit na většinu zemědělské půdy, protože jimi vlastněná půda se nemusí nutně nacházet na jednom místě. Možnost „přímo v sousedství domu“ zvolilo 43 respondentů (10 %) a možnost „v katastru obce bydliště“ pak 287 respondentů (68 %). Tři čtvrtiny respondentů tak mají většinu zemědělské půdy na katastru své

obce, tedy je zde patrná vazba na blízkost mezi bydlištěm a vlastněnou půdou. Další 81 respondentů (19 %) pak odpovědělo „v obcích do 10 km od bydliště“ a jen 11 respondentů (3 %) uvedlo, že většinu zemědělské půdy vlastní „v obcích vzdálených více než 10 km od bydliště“.

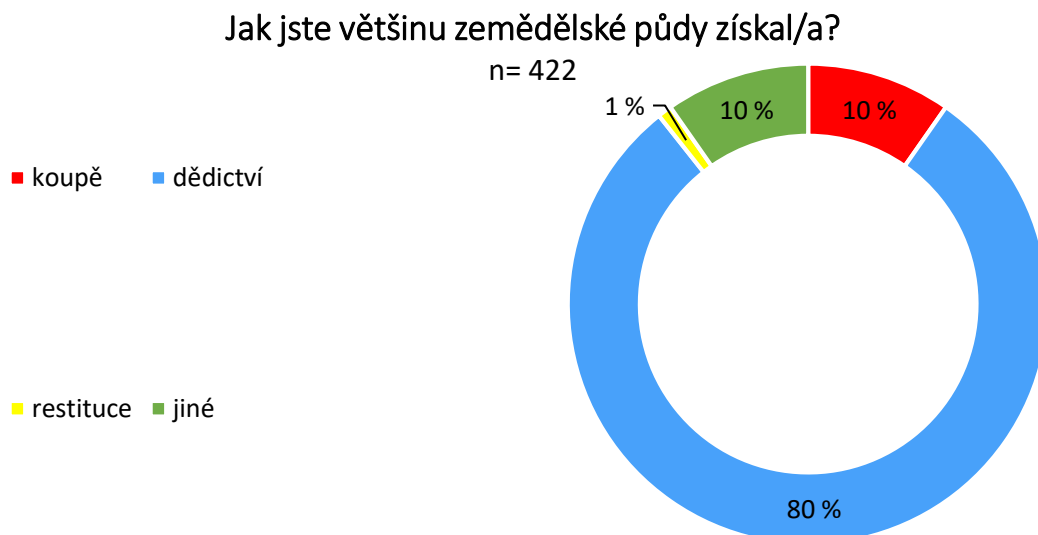
Obr. 2 Odpovědi k otázce „Kde se většina Vámi vlastněné zemědělské půdy nachází“?

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

V rámci věkových kategorií se odpovědi na otázku číslo 2 lišily jen minimálně. Mírně vyšší podíl zemědělské půdy mimo katastr obce vlastnili respondenti ve věkové kategorii 40 až 59 let, což je dáno jejich větší mobilitou a ekonomickou aktivitou. Větší rozdíly lze identifikovat mezi třemi zájmovými územími. Ve správním obvodu Valašské Klobouky vlastnilo většinu zemědělské půdy v sousedství domu či v katastru obce bydliště 85 % respondentů (zřetelný projev historické a silné vazby k půdě v tomto regionu), ve správním obvodu Tišnov to bylo 79 % respondentů a ve správním obvodu Pohořelice „jen“ 66 % respondentů. I přes tyto rozdíly se však zřetelně ukázalo, že většinou vlastní majitelé půdu na území obce, ve které bydlí.

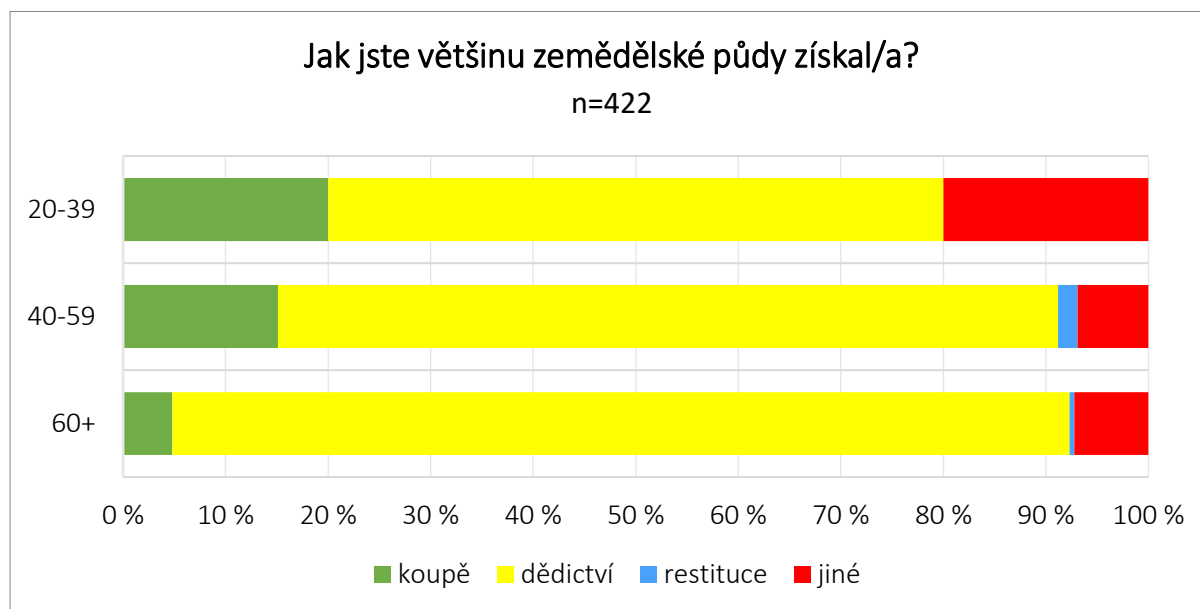
3) Jak jste většinu zemědělské půdy získal/a?

Respondentům byly v tomto případě poskytnuty tři možnosti (koupě, dědictví, restituce) a dále pak čtvrtá možnost „jiné způsoby“, kde mohli tento způsob konkretizovat. Otázka se opět tázala na většinu zemědělské půdy. Jednoznačně nejvíce respondentů zvolilo možnost „dědictví“, jednalo se o 336 respondentů (80 %). K tomu lze částečně připočítat i minoritní možnost „restituce“, kterou zvolili pouze 4 respondenti (1 %). Zbývající čtvrtina respondentů pak vybrala buď možnost „koupě“ (41 respondentů = 10 %) či „jiné způsoby“ (41 respondentů = 10 %). Mezi jinými způsoby pak byla nejčastěji uváděna možnost „darem“ či kombinací několika způsobů.

Obr. 3 Odpovědi k otázce „*Jak jste většinu zemědělské půdy získal/a?*“
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Mezi věkovými kategoriemi byla pozorována odlišnost především ve vzájemném poměru možností „dědictví“ a „koupě“, kdy se zvyšujícím se věkem klesalo zastoupení možnosti „koupě“ a naopak se navýšovalo zastoupení možnosti „dědictví“. Respondenti ve věkové kategorii 20–39 let získali koupí většinu zemědělské půdy ve 20 % případů, ve věkové kategorii 40–59 let v 15 % případů a ve věkové kategorii 60 let a více jen v 5 % případů. Naopak dědictvím získalo většinu zemědělské půdy jen 60 % respondentů ve věkové kategorii 20–39 let, 76 % ve věkové kategorii 40–59 let a 88 % ve věkové kategorii 60 let a více.

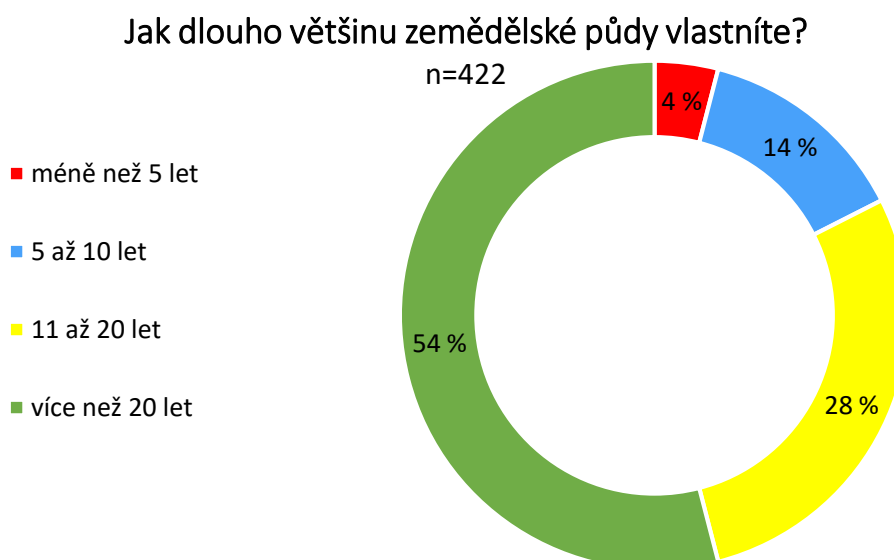

Obr. 4 Odpovědi k otázce „*Jak jste většinu zemědělské půdy získal/a?*“ – rozdělení podle věku respondentů
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Rozdíly mezi jednotlivými zájmovými územími byly poměrně malé. Upozornit lze jen na nižší význam „koupě“ na Tišnovsku (5 %) oproti Valašskokloboucku (11 %) a Pohořelicku (15 %) a naopak nižší význam „dědictví“ na Pohořelicku (71 %) oproti Valašskokloboucku (81 %) a Tišnovsku (84 %).

4) Jak dlouho většinu zemědělské půdy vlastníte?

Další otázka se týkala délky vlastnictví zemědělské půdy, opět směřovala na většinu zemědělské půdy. Respondentům byly dány čtyři možnosti (méně než 5 let, 5 až 10 let, 11 až 20 let, více než 20 let). Ukázalo se, že více než polovina respondentů (228 osob = 54 %) vlastní většinu zemědělské půdy více než 20 let. S dalšími časovými horizonty se pak podíl respondentů snižoval: 120 respondentů (28 %) uvedlo horizont 11 až 20 let, 57 respondentů (14 %) horizont 5 až 10 let a 17 respondentů (4 %) horizont méně než 5 let.

Obr. 5 Odpovědi k otázce „Jak dlouho většinu zemědělské půdy vlastníte?“
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Délka vlastnictví zemědělské půdy měla poměrně logicky výraznou vazbu na věk respondentů. Podíl respondentů, kteří vlastní většinu zemědělské půdy více než 20 let, byl tak nejvyšší u respondentů v kategorii 60 let a více (75 %). U střední věkové kategorie (40 až 59 let) to bylo už jen 35 % a u věkové kategorie do 40 let zanedbatelné množství. V případě zájmových regionů panovaly jen malé rozdíly, ve všech regionech dominovala délka vlastnictví nad 20 let: Pohořelicko (59 %), Valašskokloboucko (54 %) a Tišnovsko (51 %).

5) Co pro vás vlastnictví zemědělské půdy znamená?

Pátá otázka byla zcela otevřená a ptala se respondentů, co pro ně vlastnictví zemědělské půdy znamená. Paleta odpovědí byla značně široká, a proto musela nastat jistá kategorizace. Nejčastěji se objevovaly odpovědi jako „dědictví“ či „tradice“, které se vracely ke skutečnosti, že vazba k půdě se předávala z generace na generaci (i když byla narušena socialistickým režimem). Nicméně silný aspekt jevila také finanční stránka, kterou zastupovaly především výroky „investice“ a „finance“. Dále se ještě ve výrazném množství objevovaly výroky jako „starost“ a „práce“, které poukazyvaly na nutnou péči o vlastněné zemědělské pozemky. Na produkční funkci zemědělství pak odkazovaly výroky shrnuté do kategorie „vlastní potraviny“. Analyticky zajímavou skutečností může být i vyšší množství výroků, které byly shrnuty do kategorie „nic zásadního“, kdy si byli respondenti vědomi toho, že nějakou zemědělskou půdu vlastní a nějakým způsobem ji využívají (včetně pronájmu), avšak samotné vlastnictví pro ně nic zásadního nepředstavuje.

Obr. 6 Odpovědi k otázce „Co pro vás vlastnění zemědělské půdy znamená?“ [n=353]
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

6) Jaké důvody Vás vedly k vlastnictví zemědělské půdy?

S pátou otázkou byla velmi úzce propojena i šestá otázka, která se ptala na důvody (příčiny), které vlastníky zemědělské půdy vedly k tomuto vlastnictví. Oproti páté otázce však bylo respondentům nabídnuto několik konkrétních možností (rozhodnutí / chuť hospodařit, dobrá dlouhodobá investice, aktuální finanční výnosy / příjem, rodinná tradice) a ponechána i možnost odpovědi „jiné důvody“ s případnou konkretizací.

Respondenti mohli vybrat více možností, proto jejich součet neodpovídá celkovému počtu respondentů. Celkem se v 299 případech vyskytla možnost „rodinná tradice“ (označilo 71 % respondentů), v 79 případech „dobrá dlouhodobá investice“ (19 % respondentů), v 64 případech „rozhodnutí / chuť hospodařit“ (15 % respondentů) a ve 30 případech „aktuální finanční výnosy / příjem“ (7 % respondentů). „Jiné důvody“ pak uvedlo 43 respondentů (10 %), ve většině případů konkretizováno jako „dědictví“, „dar“ či „vztah k půdě“.

V případě členění dle věkových kategorií se ukázaly především rozdílné motivy u kategorie 60 let a více, kde oproti mladším kategoriím mnohem více figurovala možnost „rodinná tradice“ (zvolilo ji 78 % všech respondentů nad 60 let, zatímco u obou mladších kategorií to bylo jen kolem 65 %). Věková kategorie 40 až 59 let zase silněji akcentovala „aktuální finanční výnosy / příjem“ (možnost zvolilo 10 % respondentů v tomto věku oproti 6 % u starších a 3 % u mladších). Mladá generace pak akcentovala možnost „rozhodnutí / chuť hospodařit“, kterou označilo 34 % všech respondentů ve věku 20 až 39 let (ale jen 19 % ve věku 40 až 59 let a 10 % ve věku 60 let a více).

V případě zájmových regionů se ukázala silná „rodinná tradice“ především na Tišnovsku (79 % všech tamních respondentů) oproti Pohořelicku (64 %) a Valašskokloboucku (68 %). Možnost „aktuální finanční výnosy / příjem“ byla nejsilnější na Pohořelicku (12 % všech tamních respondentů) oproti Tišnovsku (6 %) a Valašskokloboucku (5 %). A Valašskokloboucko se pak vyznačovalo vyšším zastoupením možnosti „rozhodnutí / chuť hospodařit“ (19 % všech tamních respondentů) oproti Pohořelicku (16 %) a Tišnovsku (11 %).

7) Uvažujete o prodeji či pronájmu Vámi vlastněné zemědělské půdy?

Sedmá otázka mířila na možnost prodeje či pronájmu zemědělské půdy. Také v jejím případě mohli respondenti zvolit z více nabízených možností, a proto není roven součet jednotlivých zvolených možností celkovému počtu respondentů.

Převážná většina respondentů (250 osob = 59 %) vybrala možnost „ne, neuvažuji“ (myšleno ani o prodeji, ani o pronájmu). Tato možnost rezonovala nejvíce mezi nejmladší kategorií 20 až 39 let (71 % všech respondentů daného věku), ale i mezi ostatními kategoriemi (61 % ve věku 40 až 59 let a 56 % ve věku 60 let a více). Je logické, že s vyšším věkem a přechodem do ekonomické neaktivity a se zhoršujícím se zdravím přemýšlí více respondentů nad prodejem či pronájmem. Z prostorového hlediska převažoval nesouhlas s prodejem či pronájmem i na Valašskokloboucku (67 % všech tamních respondentů) a Pohořelicku (62 %). Nicméně na Tišnovsku to bylo „jen“ 50 %.

Pokud o něčem respondenti uvažovali, byl to zejména pronájem. Možnost „ano, uvažuji o pronájmu“ zvolilo 136 respondentů (32 % všech respondentů). Častěji zaznívala u starších vlastníků (v kategorii nad 60 let to bylo 35 % všech respondentů a v kategorii 40 až 59 let pak 31 % všech respondentů, zatímco u mladé generace jen 23 % respondentů). Z regionálního hlediska panovala největší ochota pronajmout půdu na Tišnovsku (43 % tamních respondentů), pak na Pohořelicku (33 % tamních respondentů) a nejméně na Valašskokloboucku (22 % tamních respondentů).

Možnost „ano, uvažuji o prodeji“ si vybralo jen 30 respondentů (7 % všech respondentů), mezi věkovými kategoriemi se tento podíl příliš nelišil. Z regionálního hlediska byla možnost zastoupena především na Tišnovsku (12 % všech tamních respondentů), naopak poměrně málo na Pohořelicku (4 %) a Valašskokloboucku (5 %).

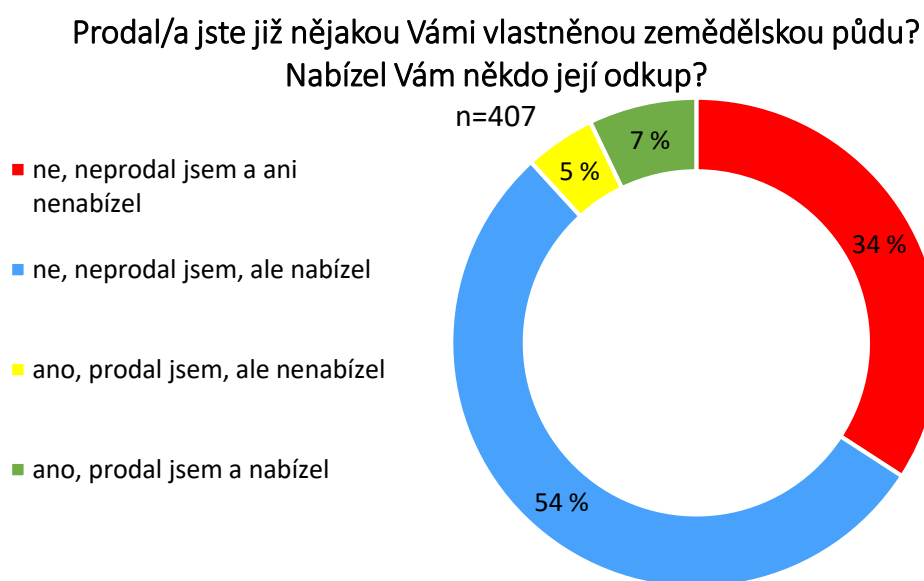
Zbytek respondentů na tuto otázku nijak neodpověděl, případně respondenti uváděli, že vlastněnou zemědělskou půdu již pronajímají a žádnou další ve vlastnictví nemají. Mezi důvody vedoucími k rozhodnutí uvažovat o pronájmu či prodeji vlastněné zemědělské půdy uváděli respondenti především zdravotní důvody (často v souvislosti s vyšším věkem), nedostatek času a náročnost hospodaření.

8) Prodal/a jste již nějakou Vámi vlastněnou zemědělskou půdu? Nabízel Vám někdo její odkup?

Následovala otázka, která ještě více rozvíjela prodej zemědělské půdy. Celkem na otázku odpovědělo 407 respondentů, 15 respondentů žádnou možnost nezvolilo. Ze 407 odpovídajících uvedlo 359 respondentů (88 %), že žádnou zemědělskou půdu neprodalo, zatímco 48 respondentů (12 %) již

nějakou zemědělskou půdu prodalo. Respektive 158 respondentům (39 %) nikdo odkup zemědělské půdy nenabízel (nicméně někteří si i přesto prodej zajistili), zatímco 249 respondentům (61 %) někdo odkup zemědělské půdy nabízel (někteří zemědělskou půdu prodali, někteří nikoliv).

V rámci dotazníkového šetření byly respondentům nabídnuty čtyři podrobné možnosti, z nichž respondenti vybírali právě jednu. Nejvíce z nich zvolilo možnost, že jim někdo odkup zemědělské půdy nabízel, ale přesto neprodali – to se týkalo 220 respondentů (54 %). Následovala možnost, kdy respondenti zemědělskou půdu neprodali, ani jim odkup nikdo nenabízel – 139 osob (34 %). Podle počtu odpovědí skončila jako třetí možnost, kdy respondenti zemědělskou půdu prodali a zároveň jim někdo odkup nabízel – 29 osob (7 %). Vůbec nejméně respondentů se přihlásilo k možnosti, že prodali zemědělskou půdu, i když jim odkup nikdo nenabízel – 19 osob (5 %).

Obr. 7 Odpovědi k otázce „Prodal/a jste již nějakou Vámi vlastněnou zemědělskou půdu? Nabízel Vám někdo její odkup?“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

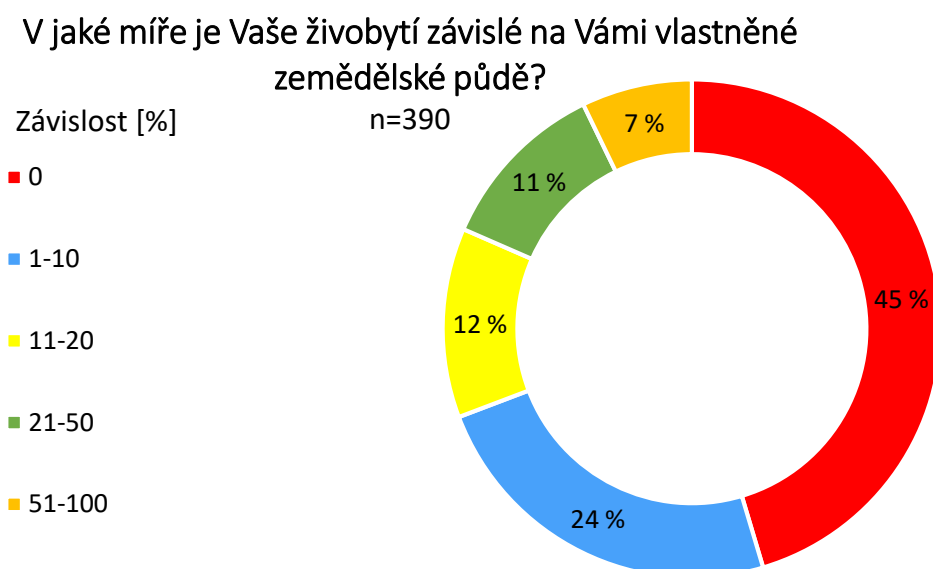
Věková struktura respondentů se v případě prodeje či neprodeje zemědělské půdy od celkové struktury v podstatě nelišila. Lišila se až skutečnost, zda někdo respondentům odkup zemědělské půdy nabízel či nikoliv. Zatímco u mladé kategorie ve věku 20 až 39 let se s nabídkou odkupu zemědělské půdy setkala 74 % respondentů, u obou dalších věkových kategorií to bylo jen 61 %, resp. 62 %.

Z regionálního hlediska prodali v minulosti nějakou zemědělskou půdu nejčastěji vlastníci z Valašskokloboucka (14 % všech tamních respondentů), méně pak z Pohořelicka (12 %) a Tišnovska (9 %). Rozdíly jsou však velmi malé. Větší rozdíly však panují mezi regiony v tom, zda se tamní vlastníci setkali s možností odkupu zemědělské půdy. V případě Tišnovska se 77 % tamních vlastníků zemědělské půdy setkala s tím, že jim někdo odkup zemědělské půdy nabízel, na Pohořelicku to bylo jen 54 % tamních vlastníků a na Valašskokloboucku pouze 51 % tamních vlastníků. V případě Tišnovska tato hodnota patrně souvisí s atraktivní polohou zájmového území.

Důvody pro již uskutečněný prodej se shodovaly s důvody pro zvažovaný prodej či pronájem v předchozí otázce, tedy především zdravotní důvody (často v souvislosti s vyšším věkem), nedostatek času a náročnost hospodaření. Nově se objevovalo i odůvodnění potřebou financí.

9) V jaké míře je Vaše živobytí závislé na Vámi vlastněné zemědělské půdě?

Závěrečná otázka bloku A se respondentů ptala na míru závislosti jejich živobytí na jimi vlastněné zemědělské půdě, kdy byli respondenti vyzváni, aby uváděli závislost v procentech (0 % = živobytí respondentů je zcela nezávislé na jimi vlastněné zemědělské půdě x 100 % živobytí respondentů je zcela závislé na jimi vlastněné zemědělské půdě). Celkem na otázku odpovědělo 390 respondentů, 32 respondentů žádnou možnost nezvolilo. Z 390 odpovídajících uvedlo 177 respondentů (46 %) závislost 0 %, tedy jsou na vlastněné zemědělské půdě zcela nezávislí. V kategorii 1 až 10 % závislosti (tj. velmi malá závislost) se pohybovalo 93 respondentů (24 %), v kategorii 11 až 20 % závislosti (tj. malá závislost) se pohybovalo 48 respondentů (12 %) a v kategorii 21 až 50 % závislosti (tj. střední závislost) to bylo 44 respondentů (11 %). Jinými slovy bylo na jimi vlastněné zemědělské půdě spíše nezávislých (0 až 50 % závislosti) 362 respondentů (93 %). Spíše závislost na jimi vlastněné zemědělské půdě (51 až 100 % závislosti) uvedlo zbývajících 28 respondentů (7 %).

Obr. 8 Odpovědi k otázce „V jaké míře je Vaše živobytí závislé na Vámi vlastněné zemědělské půdě?“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

V odpovědi na devátou otázku se projevil i vliv věkové struktury respondentů, kdy zejména věková kategorie 60 let a více vykázala nižší závislost na jimi vlastněné zemědělské půdě. V kategorii 51 až 100 % závislosti se u nejstarší věkové skupiny pohybovalo jen 5 % respondentů, zatímco u zbývajících věkových kategorií (40 až 59 let a 20 až 39 let) to bylo 14 %, resp. 15 %. Průměrně nejvyšší míru závislosti deklarovala věková kategorie 40 až 59 let, v níž se například neobjevil nikdo, kdo by zvolil nulovou závislost (tedy absolutní nezávislost) na jimi vlastněné půdě.

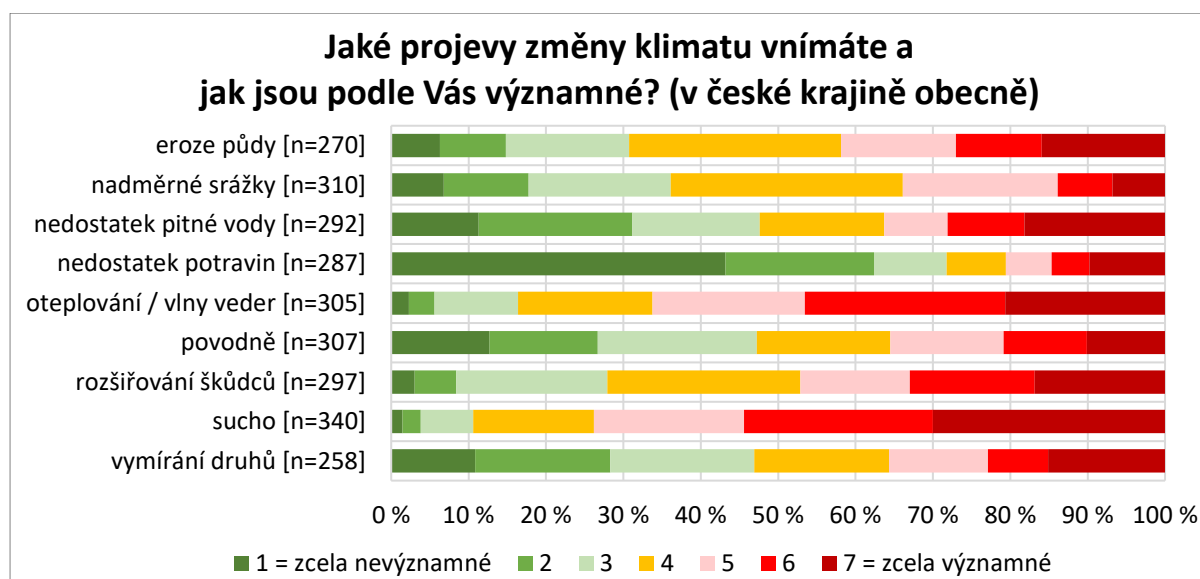
Ve struktuře dle zájmových území panovala téměř shoda. Na Pohořelicku uvedlo jen 8 % tamních respondentů závislost na jimi vlastněné zemědělské půdě ve výši 51 až 100 %, na Tišnovsku a Valašskokloboucku to bylo shodně po 7 %.

B PROJEVY ZMĚNY KLIMATU

Blok B se skládal ze 4 otázek, které se týkaly projevů změny klimatu v české krajině a na zemědělské půdě vlastníků. Dále otázky řešily, kdo má podle vlastníků zemědělské půdy nést odpovědnost za řešení projevů změn klimatu, odkud čerpají vlastníci informace a jaké nástroje řešení považují za nejúčinnější.

10) Jaké projevy změny klimatu vnímáte a jak jsou podle Vás významné?

Desáté otázka směřovala ve své první části k hodnocení projevů změny klimatu v české krajině obecně. Respondentům bylo nabídnuto 9 předem definovaných možností s tím, že u každé možnosti měli zvolit intenzitu projevu, kdy 1 znamenalo zcela nevýznamné a 7 naopak zcela významné. U každého projevu mohl respondent zvolit i možnost „N“ (nedokážu posoudit), v dalším vyhodnocení se pracovalo jen s možnostmi 1 až 7. Číselné odpovědi umožnily vypočítat průměrnou hodnotu (známku) jednotlivých možností. Za nejvíce významné projevy změny klimatu tak respondenti v české krajině považovali „sucho“ (průměr 5,4) a „oteplování / vlny veder“ (průměr 5,1). Relativně vysoko skončily i možnosti „rozšiřování škůdců“ (průměr 4,6) a „eroze půdy“ (průměr 4,3). Následovaly možnosti „nadměrné srážky“, „vymírání druhů“ a „nedostatek pitné vody“ (shodně průměr 3,9). Za nejméně závažné respondenti označili možnosti „povodně“ (průměr 3,8) a především „nedostatek potravin“ (průměr 2,7).

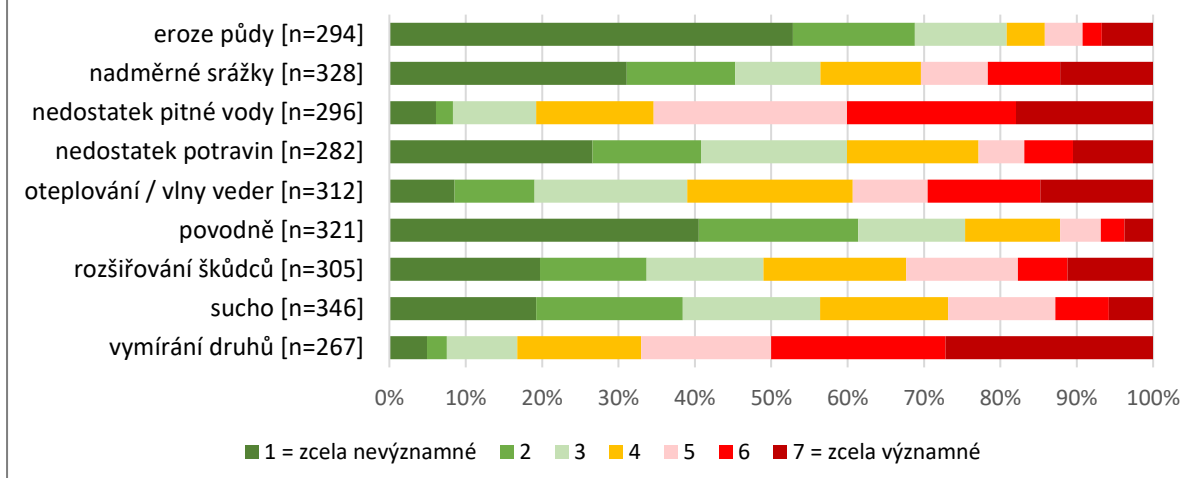

Obr. 9 Odpovědi k otázce „Jaké projevy změny klimatu vnímáte a jak jsou podle Vás významné? (v české krajině obecně)“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Ve druhé části desáté otázky byli vlastníci zemědělské půdy vyzváni k hodnocení projevů změn klimatu na jimi vlastněné zemědělské půdě. Způsob hodnocení i následné analýzy byl shodný. I v tomto případě skončily jako nejvýznamnější projevy možnosti „sucho“ (průměr 5,2) a „oteplování / vlny veder“ (průměr 4,9). Vysokých hodnot pak dosáhly i možnosti „rozšiřování škůdců“ (průměr 4,2) a „eroze půdy“ (průměr 3,6). Následovaly možnosti „nadměrné srážky“ a „nedostatek pitné vody“ (shodně průměr 3,3) a „vymírání druhů“ (průměr 3,2). Za nejméně závažné respondenti označili možnosti „povodně“ (průměr 2,5) a „nedostatek potravin“ (průměr 2,3). Ve všech případech tak byly projevy na zemědělské půdě vlastníků hodnoceny jako méně významné oproti projevům na české krajině obecně.

Jaké projevy změny klimatu vnímáte a jak jsou podle Vás významné? (na Vaší zemědělské půdě)

Obr. 10 Odpovědi k otázce „Jaké projevy změny klimatu vnímáte a jak jsou podle Vás významné? (na Vaší zemědělské půdě)“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Názory dle jednotlivých věkových kategorií se v podstatě nelišily. Jak v případě hodnocení projevů změn klimatu v české krajině obecně i na zemědělské půdě vlastníků byly jako tři nejvýznamnější projevy u všech tří věkových kategorií vždy hodnoceny možnosti „sucho“, „oteplování / vlny veder“ a „rozšiřování škůdců“. Naopak třemi nejméně významnými projevy byly u všech tří věkových kategorií hodnoceny možnosti „nedostatek potravin“, „vymírání druhů“ a „povodně“. U všech tří generací byly též hodnoceny dopady na jimi vlastněné zemědělské půdě jako méně významné oproti české krajině obecně.

Ani rozdíly v rámci zájmových území nebyly příliš zásadní. Ve všech třech regionech hodnotili respondenti jako nejvýznamnější projevy změny klimatu „sucho“, „oteplování / vlny veder“ a „rozšiřování škůdců“, přičemž v české krajině obecně tyto projevy vnímali nejvýznamněji na Valašskokloboucku, zatímco v případě vlastní zemědělské půdy na Pohořelicku. Situace v oblasti nejméně významných projevů změny klimatu už byla více různorodější. Všechny tři regiony se shodly jen na možnostech „nedostatek potravin“ (jak u české krajiny, tak u vlastní zemědělské půdy) a „nedostatek pitné vody“ (především u české krajiny). Na vlastní zemědělské půdě pak respondenti poměrně málo akcentovali ve všech regionech i možnost „povodně“. Na Pohořelicku to byla ještě možnost „nadměrné srážky“, na Tišnovsku „vymírání druhů“ a na Valašskokloboucku „eroze půdy“.

11) Z jakého zdroje čerpáte informace o projevech změny klimatu?

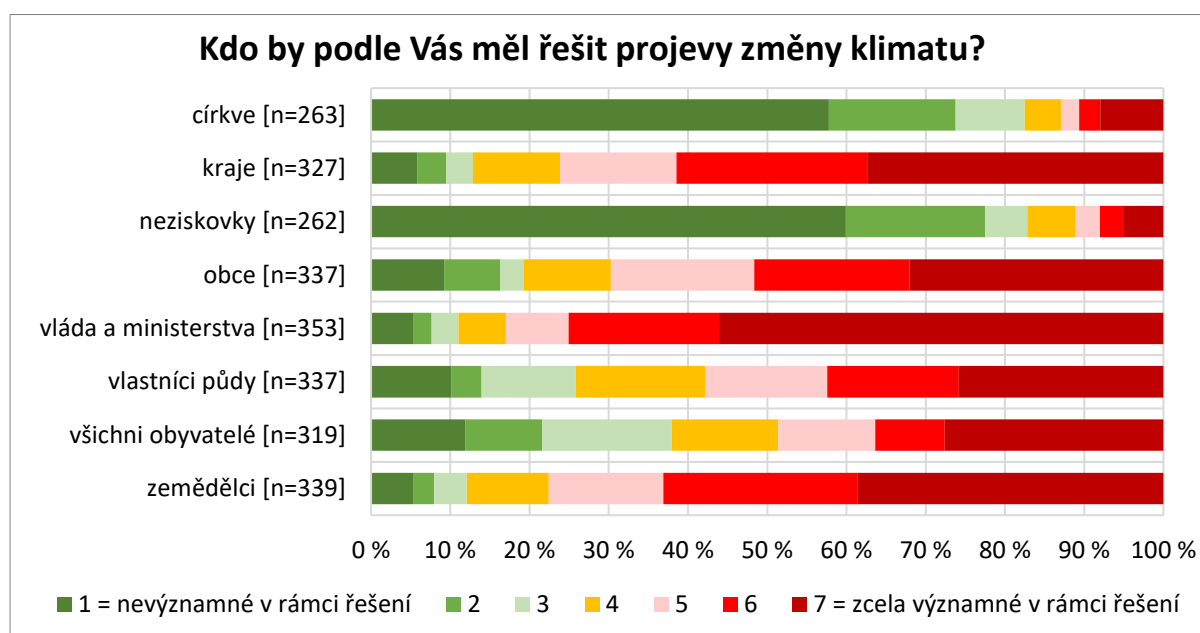
V rámci jedenácté otázky byli respondenti tázáni na to, z jakého zdroje čerpají informace o projevech změny klimatu uvedených v předešlé otázce. Bylo nabídnuto několik možností s tím, že vlastníci zemědělské půdy mohli zvolit více možností. Otázku zodpovědělo 396 respondentů, 26 osob se k ní nevyjádřilo. Nejvíce z nich vybralo možnost „médi (televize, noviny, internet, rozhlas)“, a sice 297 osob (75 % všech odpovídajících). Druhou nejčastěji uváděnou možností byly „vlastní zkušenosti“ (204 osob = 52 % všech), následovala možnost „rodina, přátelé a známí“ (133 osob = 34 % všech). Relativně nízký počet výskytů byl zaznamenán u možností „sociální média / sociální sítě (Facebook, Instagram, Twitter atd.)“ a „odborné zdroje“ – jednalo se o 56 odpovědí (14 % všech), resp. o 52 odpovědí (13 % všech). V případě konkretizace zdroje byla nejčastěji uváděna Česká televize, nicméně své zdroje konkretizovalo jen 25 respondentů.

Mezi jednotlivými věkovými kategoriemi panoval největší rozdíl u třech možností. Za prvé se jednalo o „sociální média / sociální sítě“, které bralo jako zdroj svých informací 29 % respondentů z mladé generace, 21 % respondentů ze střední generace a 6 % respondentů ze starší generace. Pokles v tomto případě souvisí obecně s činností jednotlivých věkových skupin na sociálních sítích. Za druhé byl patrný rozdíl u možnosti „odborné zdroje“. Ty využívalo 26 % respondentů z mladé generace, 14 % respondentů ze střední generace a 9 % respondentů ze starší generace. Naopak ve třetím případě tomu podíl respondentů narůstal, a sice u možnosti „vlastní zkušenosti“ – 43 % respondentů z mladé generace, 53 % respondentů ze střední generace a 54 % respondentů ze starší generace. S přibývajícím věkem totiž narůstá i období, z něhož lze čerpat zkušenosti.

Poměrně různorodé výsledky nastaly u struktury dle zájmových regionů. Ve všech případech sice dominovaly možnosti „média (televize, noviny, internet, rozhlas)“ a „vlastní zkušenosti“, ale poměry mezi nimi byly odlišné – na Pohořelicku 77 % : 68 % (média : vlastní zkušenosti), na Tišnovsku 84 % : 49 % a na Valašskokloboucku 66 % : 44 %. Různorodou důležitost měla též možnost „rodina, přátelé a známí“ – Tišnov (42 %), Valašské Klobouky (31 %) a Pohořelice (26 %).

12) Kdo by podle Vás měl řešit projevy změny klimatu?

Po identifikaci projevů změny klimatu a zdrojů informací o nich byly respondenti vyzváni k tomu, aby ohodnotili subjekty dle důležitosti v rámci procesu odpovědnosti za řešení projevů změn klimatu. Opět byla nabídnuta škála od 1 (nevýznamné v rámci řešení) do 7 (zcela významné v rámci řešení) a možnost „N“ (nedokážu posoudit), v dalším vyhodnocení se pracovalo jen s možnostmi 1 až 7. Číselné odpovědi také v tomto případě umožnily vypočítat průměrnou hodnotu (známku) za jednotlivé možnosti. Za nejvíce klíčové subjekty pro řešení projevů změn klimatu označili respondenti „vládu a ministerstva“ (průměr 5,9), za nimi pak „kraje“ a „zemědělce“ (shodný průměr 5,5), přičemž vysoké hodnoty dosáhly ještě „obce“ (průměr 5,1). Je patrné, že čím nižší prostorová úroveň, tím nižší důležitost dle pohledu vlastníků zemědělské půdy. Středových hodnot dosáhly možnosti „vlastníci půdy“ (průměr 4,8) a „všichni obyvatelé“ (průměr 4,4). Naopak nevýznamnou roli by měli hrát „církve“ (průměr 2,2) a „neziskovky“ (průměr 2,0).

Obr. 11 Odpovědi k otázce „Kdo by podle Vás měl řešit projevy změny klimatu?“

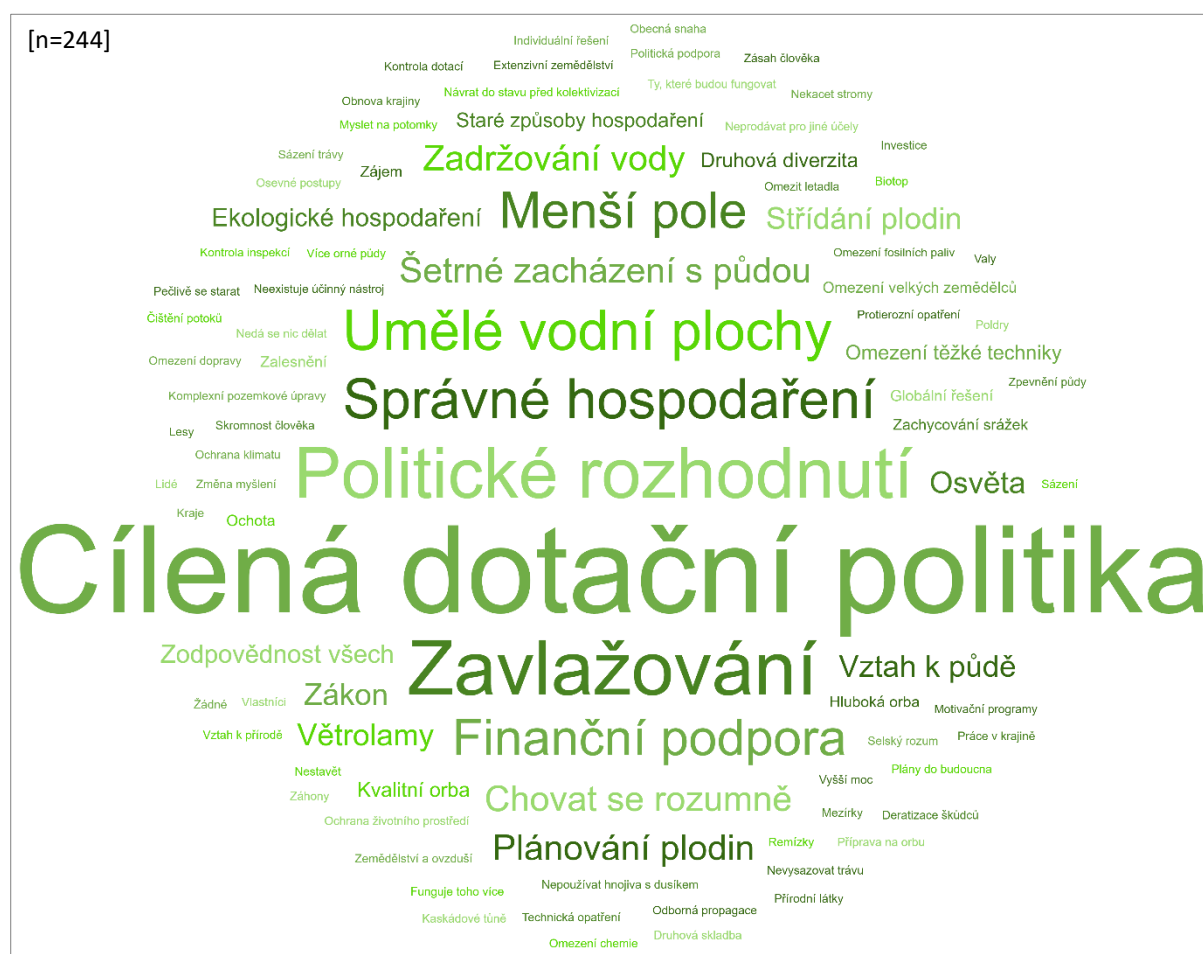
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Mezi jednotlivými věkovými kategoriemi nastaly rozdíly. Mladá věková kategorie (20 až 39 let) považovala za nejdůležitější „kraje“ a „zemědělce“ (shodně průměr 5,3) a „všechny obyvatele“ (průměr 5,2); střední věková kategorie (40 až 59 let) pak „vládu a ministerstva“ (průměr 6,0) a následně shodně „kraje“ a „zemědělce“ (v obou případech průměr 5,5); nejstarší věková kategorie (60 let a více) činila odpovědnými zejména „vládu a ministerstva“ (průměr 6,0), „zemědělce“ (průměr 5,7) a „kraje“ (průměr 5,4). Ve všech věkových kategoriích pak shodně hrály nejmenší roli možnosti „církev“ a „neziskovky“.

Z regionálního hlediska byla váha odpovědnosti jednotlivých subjektů podobná. Respondenti ve všech třech regionech nejčastěji jmenovali možnosti „vláda a ministerstva“, „kraje“ a „zemědělci“. Nejméně často pak byly ve všech třech regionech zmiňovány možnosti „církev“ a „neziskovky“.

13) Jaké nástroje řešení příčin projevů změny klimatu jsou podle Vás nejúčinnější?

Závěrečná otázka bloku B byla otevřená a ptala se po nástrojích, které dle mínění vlastníků zemědělské půdy řeší neefektivněji projevy změny klimatu. Vzhledem k tomu, že se jednalo o otevřenou otázku, byla škála odpovědí poměrně pestrá. Nicméně obrázek níže ukazuje, že po určité kategorizaci odpovědí lze některé nástroje označit jako častěji zmiňované. Na otázku určitým způsobem odpovědělo 192 respondentů, zbylých 230 respondentů buď nechalo otázku bez odpovědi, nebo uvedlo „neokážu posoudit“.

Obr. 12 Odpovědi k otázce „Jaké nástroje řešení příčin projevů změny klimatu jsou podle Vás nejúčinnější?“ [n=244]

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

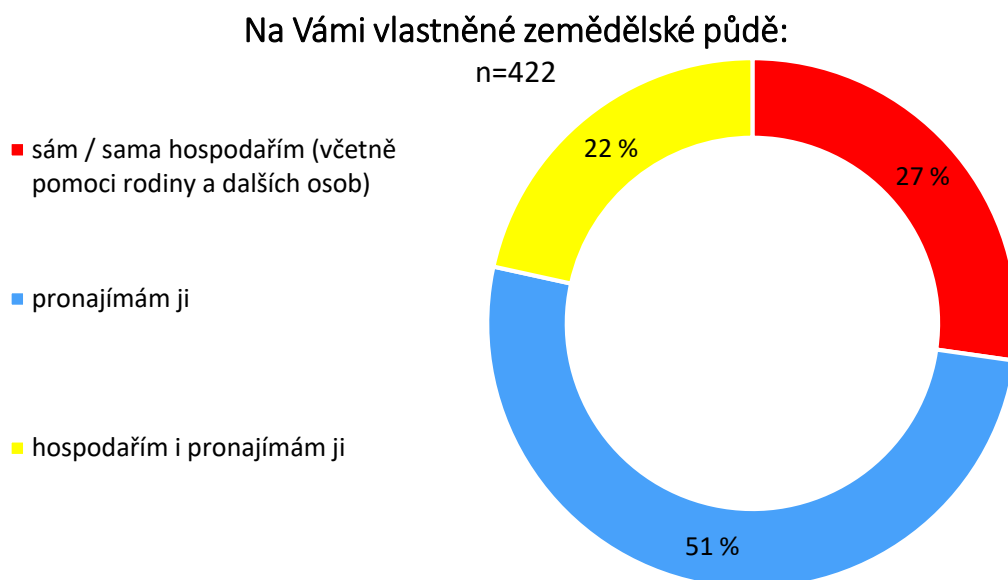
Nejčastěji se objevila možnost „cílená dotační politika“ (24 případů), zavlažování (15 případů) a „politická podpora“ (12 případů). Hranice alespoň 10 výskytů pak dosáhly ještě odpovědi „správné hospodaření“ a „umělé vodní plochy“ (obě shodně 11 případů) a „finanční podpora“ a „menší pole“ (obě shodně 10 případů).

C HOSPODAŘÍCÍ ČI PRONAJÍMAJÍCÍ

Blok C se skládal z jediné filtrovací otázky, která měla vlastníky půdy rozdělit na samostatně hospodařící, pronajímající a zároveň pronajímající a hospodařící. Dotazovaní, kteří půdu obdělávají samostatně vč. pomocí rodin a jiných osob, vyplňovali pouze blok C1. Respondenti, kteří celkovou vlastněnou rozlohu zemědělské půdy pronajímají, vyplňovali pouze blok C2. Dotazovaní, kteří vlastněnou zemědělskou půdu zároveň obdělávají a pronajímají, vyplňovali oba bloky otázek, tedy C1 a C2.

14) Na Vámi vlastněné zemědělské půdě:

Ze všech dotazovaných, více než polovina (51 %) zemědělskou půdu pouze pronajímá. Více než čtvrtina respondentů na půdě sama hospodaří (27 %), zatímco 22 % zároveň hospodaří i pronajímá půdu. Když se podíváme na věkové složení respondentů, nejvíce hospodařících najdeme ve věkové skupině od 40 do 59 let, kde 31 % respondentů hospodaří na celé rozloze. Půdu nejčastěji pronajímají respondenti z nejstarší věkové kategorie (59 %), zatímco půdu nejčastěji zároveň obdělávají i pronajímají respondenti z nejmladší věkové skupiny (37 %).

Obr. 13 Odpovědi k otázce „Na Vámi vlastněné zemědělské půdě:“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

V nejmladší věkové kategorii nejvíce respondentů svoji půdu pronajímá – 37 % pronajímá všechnu půdu, zatímco dalších 37 % část půdy pronajímá a v jiné části hospodaří. Celkovou rozlohu vlastněné půdy k hospodaření používá 26 % nejmladších respondentů.

Střední věková skupina vlastněnou půdu též nejčastěji pronajímá – přesněji 45 % respondentů. Avšak, tato věková kategorie je nejvíce aktivní, když se jedná o samostatné obdělávání pozemků – na

vlastněné půdě hospodaří až 31 % dotazovaných ve věku 40–59 let. Zemědělské pozemky částečně pronajímá a částečně obhospodařuje 23 % respondentů ve střední věkové skupině.

Jak již bylo řečeno, respondenti z nejstarší věkové skupiny 60 let a více převážně pronajímají svoji půdu – 59 % pronajímá všechnu půdu, a dalších 17 % pouze část pozemků. V nejstarší kategorii na celé rozloze hospodaří méně než čtvrtina respondentů – přesněji 24 %.

Lze říci, že nejsilnější zemědělskou tradici nalezneme na Valašskokloboucku, kde až 35 % respondentů na vlastněné půdě hospodaří samostatně. Vlastněnou půdu nejvíce pronajímají respondenti z Pohořelic, kde 66 % dotazovaných pronajímá celkovou rozlohu vlastněné půdy. Respondenti z Valašských Klobouků též v největší míře kombinují pronájem pozemků a jejich obhospodaření – přesněji 34 %.

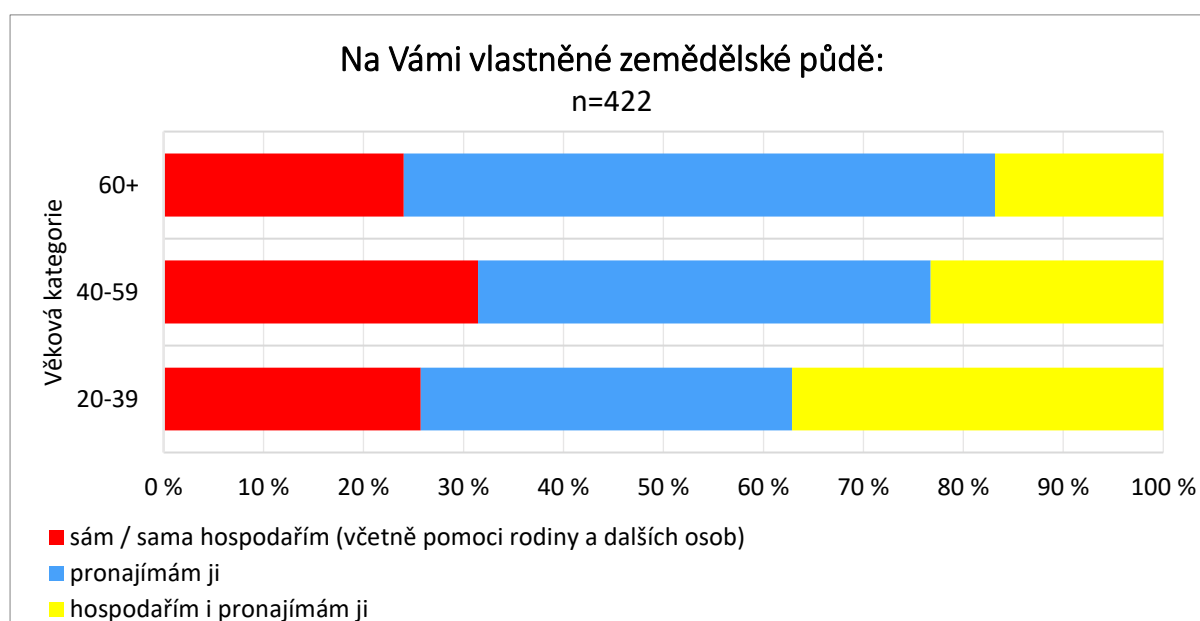
Jak již bylo uvedeno, na Pohořelicku až 66 % dotazovaných půdu pronajímá, zatímco dalších 20 % na vlastněné půdě hospodaří samo. Pouze 15 % respondentů část půdy pronajímá a na druhé části hospodaří samostatně.

Respondenti z Tišnova taky převážně pronajímají své pozemky – až 63 % pronajímá celkovou rozlohu vlastněných pozemků, a dalších 14 % část pronajímá a druhou část obdělává samo. Téměř čtvrtina dotazovaných na Tišovsku hospodaří sama – přesněji 24 % respondentů.

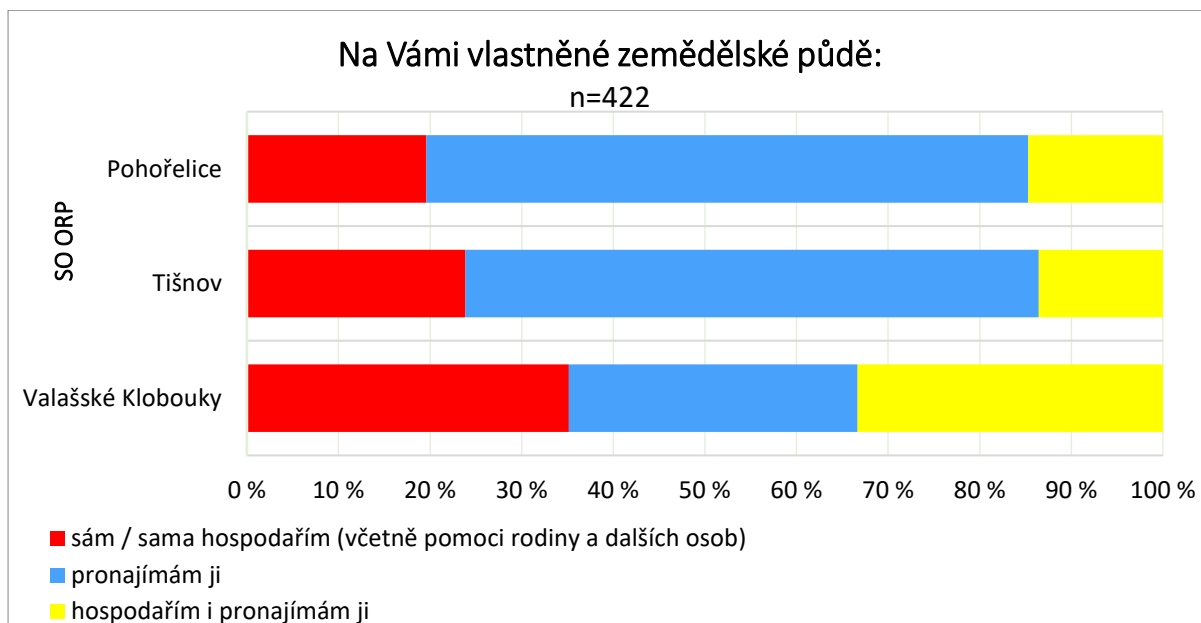
Dotazovaní z Valašských Klobouků jsou dle způsobu nakládání se zemědělskou půdou nejvíce rovnoměrně rozloženi – 35 % na vlastněné půdě hospodaří samostatně, 32 % všechnu půdu pronajímá, zatímco další třetina (33 %) půdu částečně pronajímá a částečně samo obhospodařuje.

Významné rozdíly ve způsobu nakládání se zemědělskou půdou nalezneme i mezi pohlavími – ženy půdu častěji pronajímají (až 65 % žen), zatímco muži půdu častěji obdělávají sami, buď v celé rozloze, nebo částečně (33 %, resp. 24 % mužů).

Na zemědělské půdě nejčastěji sami hospodaří respondenti s výučním listem (31 % respondentů), zatímco vlastněné pozemky v největší míře pronajímají dotazovaní s ukončeným základním vzděláním (56 %). Vysokoškolsky vzdělání respondenti (28 % dotazovaných) nejčastěji kombinují pronájem a samostatné obdělávání vlastněných pozemků.

Obr. 14 Odpovědi k otázce „Na Vámi vlastněné zemědělské půdě:“ – rozdělení podle věkových kategorií
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Obr. 15 Odpovědi k otázce „Na Vámi vlastněné zemědělské půdě:“ – rozdělení podle SO ORP
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

C1 HOSPODAŘÍCÍ

Blok C1 byl věnován vlastníkům, již půdu obdělávají samostatně, buď na celé rozloze, nebo jen na části vlastněné rozlohy. Blok C1 se skládal ze tří otázek, které se týkají motivů vedoucích k hospodaření, eventuálního způsobu boje s projevy klimatických změn a případných bariér pro hospodaření snižující dopady projevů změny klimatu.

15) Z jakého důvodu jste se rozhodl na Vámi vlastněné zemědělské půdě hospodařit?

Na vlastněné půdě v celkové rozloze hospodaří 27 % respondentů, zatímco 22 % hospodaří pouze na části zemědělské půdy.

Významný podíl respondentů uváděl jako hlavní motivaci k obdělávání celé nebo části zemědělské půdy užitek z vlastních potravin (21 % odpovědí), tradici (21 % odpovědí), dědictví (9 % odpovědí), koníček (7 %) a obživu (5 %). Tradice a dědictví se často prolínají jako motivy – u některých respondentů je větší důraz kladen na společenskou tradici, vzhled tradiční krajiny, pro další je pak důležitější rodinná tradice. Pěstování vlastních potravin a krmiva se často objevuje jako motiv. Část respondentů zemědělské produkty prodává a z nich má finanční zisk a jistotu. Hospodaření představuje koníček i radost pro významný počet respondentů (7 %, resp. 2 % odpovědí), pro jiné však představuje nutnost, aby půda neležela ladem a byla udržována (3 %). Zemědělstvím se živí významný počet dotazovaných, kteří hospodaření uvádí jako hlavní způsob obživy a povolání (7 % odpovědí).

n=213

Obr. 16 Odpovědi k otázce „Z jakého důvodu jste se rozhodl na Vámi vlastněné zemědělské půdě hospodařit?“
[n=213]

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Pro mladší a střední věkovou skupinu je na prvním místě tradice (47 %, resp. 31 % odpovědí), pak následují pěstování vlastních zemědělských produktů (18 %, resp. 28 % odpovědí) a koníček (9 %, resp. 7 % odpovědí). Nejstarší věková kategorie je pragmatičtější, pro tuto skupinu je hlavní motiv zisk vlastních zemědělských produktů (32 %), pak následují tradice (30 %) a obživa (10 % odpovědí). Obdělávání zemědělské půdy více baví mladší skupiny respondentů, tyto skupiny častěji uvádějí jako motiv zálibu (9 % u nejmladší, resp. 7 % odpovědí u střední věkové kategorie) a radost z hospodaření (3 %, resp. 2 % odpovědí). Zemědělství je na druhou stranu častěji hlavní zdroj obživy pro dvě starší věkové skupiny (7 % odpovědí ve věku 40–59 let, resp. 10 % odpovědí u nejstarší skupiny).

Vlastníci půdy z SO ORP Pohořelice a Tišnov jako hlavní motiv uvádějí zisk vlastních potravin (24 %, resp. 28 % odpovědí), tradici pak na druhém místě (17 %, resp. 23 % odpovědí). Vlastníci z SO ORP Pohořelice na třetím místě upřednostňují dědictví (13 % odpovědí), zatímco pro respondenty z SO ORP Tišnov je na třetím místě koníček (11 %). Vlastníky půdy z SO ORP Valašské Klobouky nejvíce motivují zemědělská tradice (26 %), zisk vlastních potravin (22 %) a dědictví (14 %).

Nejvyšší dosažené vzdělání nemá významný vliv na motivaci k hospodaření – tradice a dědictví jsou hlavním motivem pro respondenty s ukončeným základním a středoškolským vzděláním (50 % odpovědí ZŠ, 34 % vyučení a 40 % odpovědí mezi respondenty s maturitou), zatímco zisk vlastních zemědělských produktů nejvíce motivuje vysokoškolsky vzdělané (33 % odpovědí). Středoškolsky vzdělaní respondenti se častěji živí zemědělstvím (9 %).

Tradice a dědictví (36 % odpovědí) a zemědělství jako hlavní způsob obživy (10 %) jsou častěji zmiňované motivace mezi muži. Pro ženy jsou pak důležitějšími motivy zisk vlastních zemědělských produktů (33 %) a zahrádkaření a hospodaření jako zdroj radosti (14 %).

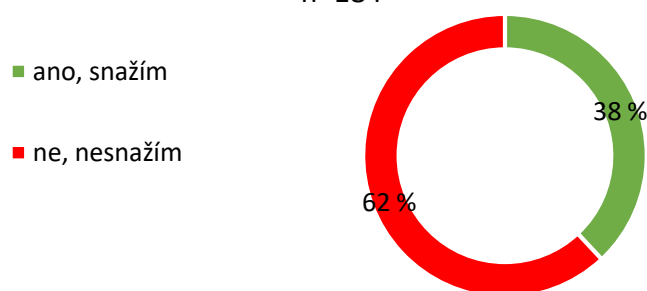
Lze říci, že silnější vztah k půdě mají respondenti, kteří hospodaří na celé rozloze vlastněné zemědělské půdy – ve větší míře uctívají tradici (40 % oproti 27 % odpovědí), mají k hospodaření větší chuť (6 % oproti 2 %) a zemědělství je častěji hlavním zdrojem obživy (12 % oproti 4 % odpovědí).

16) Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu? A pokud ano, jak?

Z hospodařících na vlastní půdě (n=184) se většina respondentů nesnaží žádným způsobem bojovat s projevy změny klimatu – konkrétně 62 % respondentů. Dotazovaní, kteří se proti těmto projevům snaží bojovat, nejčastěji uvádí zadržení vody v půdě chytáním dešťovky nebo jinými nespécifikovanými způsoby (16 % odpovědí). Často se jako nástroj v boji s projevy klimatických změn uvádí střídání plodin (7 %), vysazení stromů (6 %), zavlažování (6 %), snížení spotřeby chemikálií (4 %), druhová skladba, boj proti škůdcům nebo meze (3 % odpovědí pro každý nástroj). Využití zemědělské půdy a její údržba jsou taky považovány za účinnou metodu (3 % odpovědí). Způsob orby je taky uváděn jako nástroj (5 % odpovědí), avšak mezi odpověďmi neexistuje konsensus, zda je účinnější hluboká nebo mělká orba.

Část dotazovaných ve své odpovědi nespécifikovala, o jaké nástroje se jedná – objevují se odpovědi jako „dle možností“, „dle nařízení“, „moderními metodami“ nebo „způsobem hospodaření“. Z poskytnutých odpovědí je patrné, že je osvěta zemědělců potřeba, aby boj s projevy klimatických změn byl účinný.

Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s výše zmíněnými projevy změny klimatu?
n=184

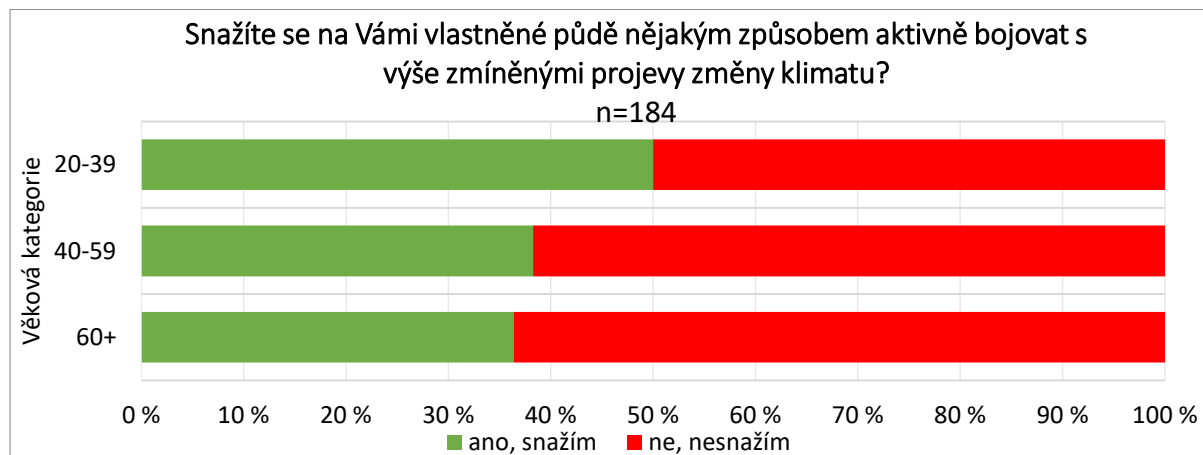

Obr. 17 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu?“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

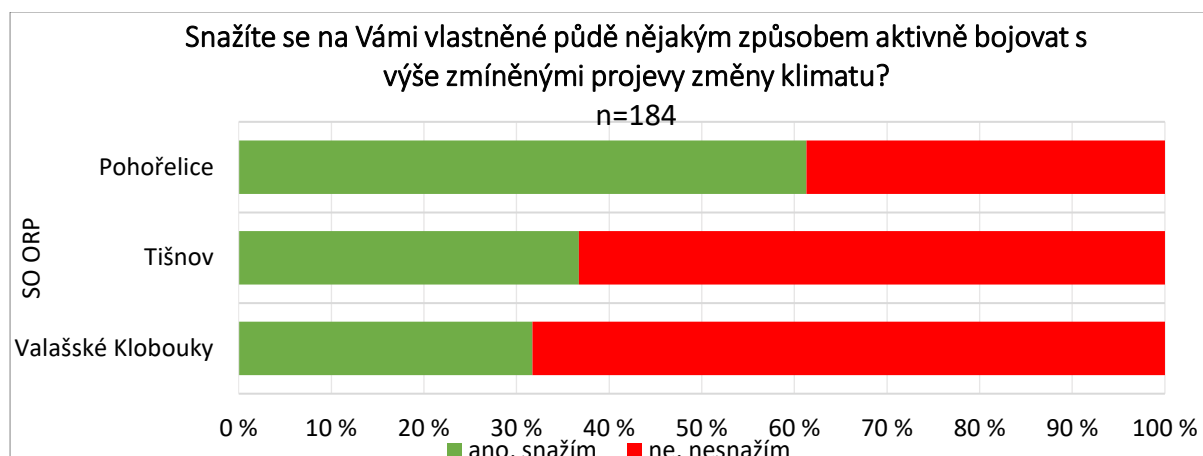
Co se týče sociodemografických charakteristik respondentů, lze mezi různými skupinami spatřit určité rozdíly. Více než polovina zemědělců z Pohořelicka a Tišnovska (54 %, resp. 53 %) se snaží aktivně bojovat proti klimatickým změnám oproti 29 % z Valašskokloboucka. Takový výsledek není překvapením, když vezmeme do úvahy fakt, že jsou projevy klimatických změn mnohem méně patrné na Valašskokloboucku kvůli fyzicko-geografickým podmínkám a extenzivnímu způsobu hospodaření.

Zemědělci s vysokoškolským vzděláním (41 %) a maturitou (39 %) častěji bojují s projevy klimatických změn, stejně jako i zemědělci vzdělaní v zemědělských oborech (56 % oproti 29 % bez formálního zemědělského vzdělávání).

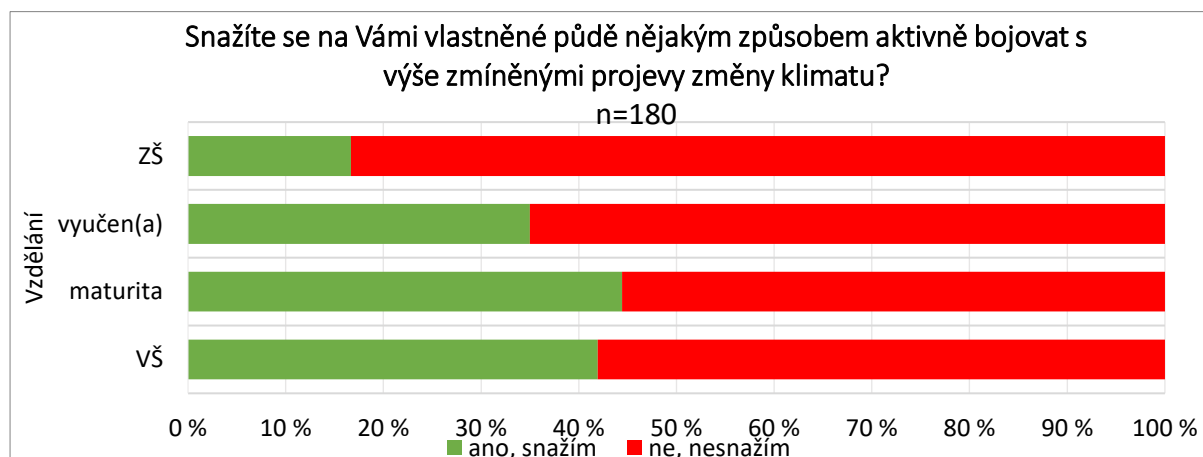
Obr. 18 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle věkových kategorií

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Obr. 19 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle SO ORP

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Obr. 20 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

17) Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady projevů změny klimatu?

Zemědělci hospodařící na vlastní půdě nejčastěji jako překážku k hospodaření snižujícímu dopady klimatických změn uvádí neznalost možných opatření (19 % odpovědí), ekonomickou nevýhodnost (18 %), nedostatek financí (15 %) nebo osobní neochotu (14 % odpovědí).

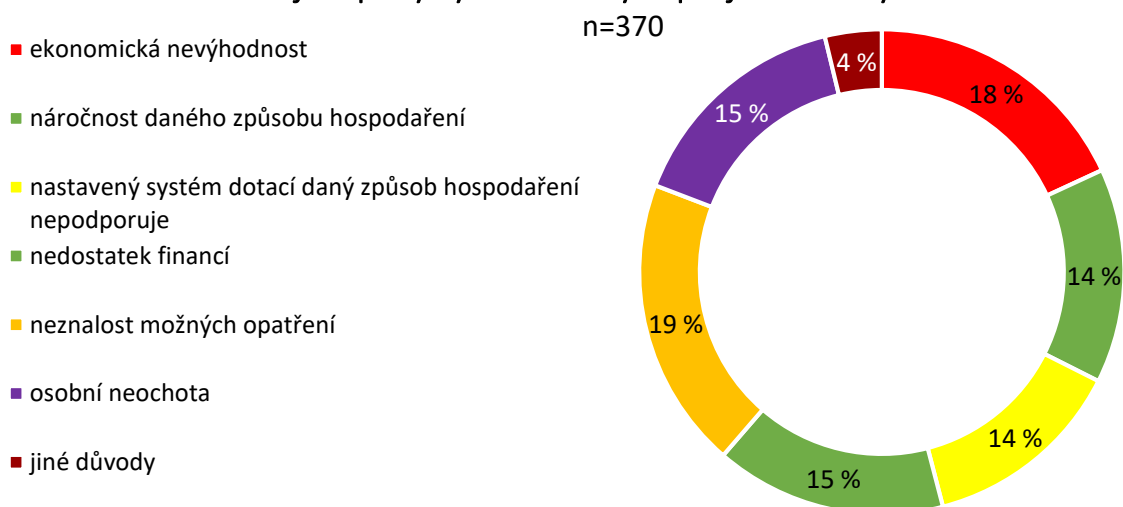
Zde taky existují určité rozdíly související s rozlišnými sociodemografickými charakteristikami respondentů. Zajímavostí je, že muži za hlavní překážku považují neznalost možných opatření (19 %), ekonomickou nevýhodnost (19 %) a náročnost šetrnějšího způsobu hospodaření (15 %). Ženy na druhou stranu jako hlavní překážku uvádí nedostatek financí (21 %), osobní neochotu (20 %) a neznalost možných opatření (18 % odpovědí).

Vlastníci patřící k nejmladší věkové kategorii jsou lépe seznámeni s možnými opatřeními, a tudíž jako hlavní překážku uvádí ekonomickou nevýhodnost (22 %) a nevhodnost nastaveného systému dotací (18 %) – neznalost uvádí pouze 10 %. Dvě starší věkové kategorie za hlavní bariéru považují právě neznalost možných opatření (19 %, resp. 21 % odpovědí) a pak následují ekonomická nevýhodnost u střední kategorie (19 %) a nedostatek financí u nejstarší (17 %).

Co se týče vlivu nejvyššího dosaženého vzdělání, tak pouze vysokoškolsky vzdělaní neuvádí na prvním místě neznalost možných opatření (18 %), ale nedostatek financí (20 %). Zajímavostí je, že zemědělci vzdělaní v zemědělských oborech neznalost možných opatření uvádí v 42 % odpovědí oproti 19 % u zemědělců bez formálního zemědělského vzdělání.

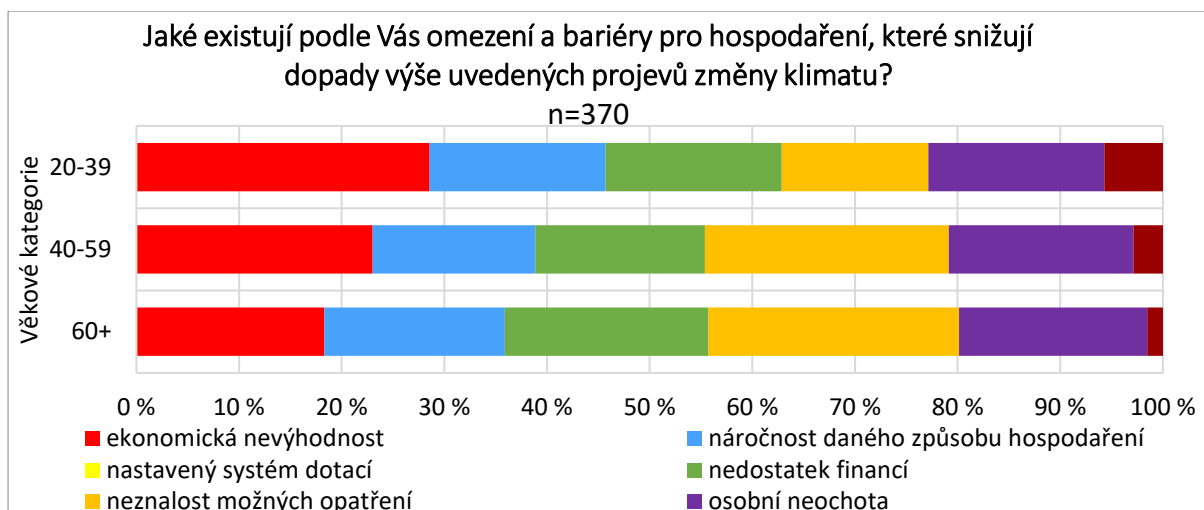
Neznalost možných opatření je nejčastější bariérou i pro zemědělce z ORP Pohořelice (21 %) a Valašské Klobouky (18 %). Ekonomická nevýhodnost je na druhém místě (16 % na Pohořelicku, resp. 18 % odpovědí na Valašskokloboucku) a nevhodně nastavený systém dotací na třetím místě (16 %). Lze uvažovat, že respondenti z Tišnovska kvůli silnějším projevům klimatických změn již mají větší zkušenosti s možnými nástroji, a tak jsou pro ně hlavními vnímanými překážkami nedostatek financí (21 %), ekonomická nevýhodnost (18 %) a osobní neochota (17 % odpovědí).

Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?

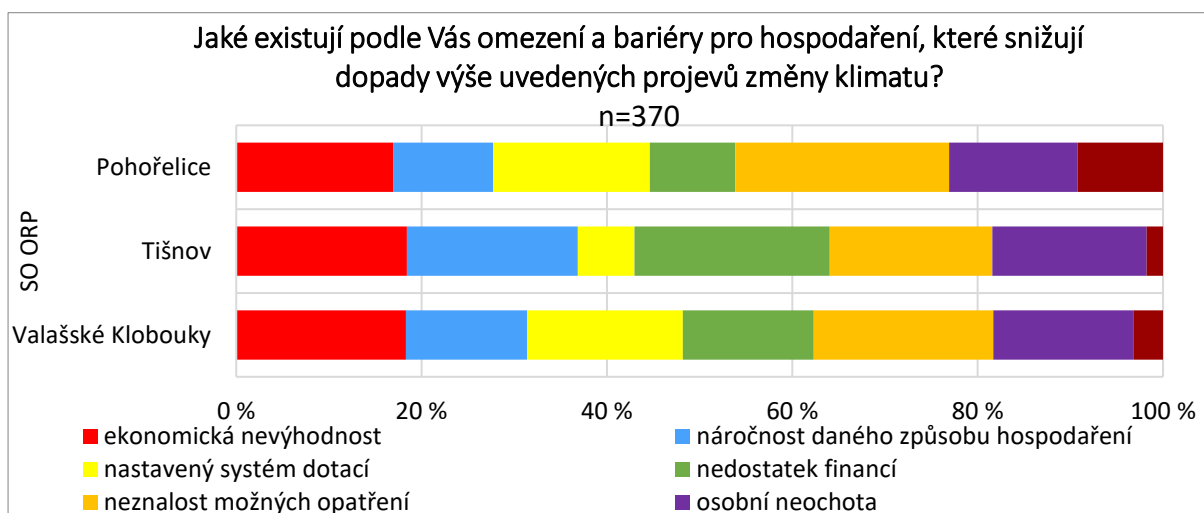
Obr. 21 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

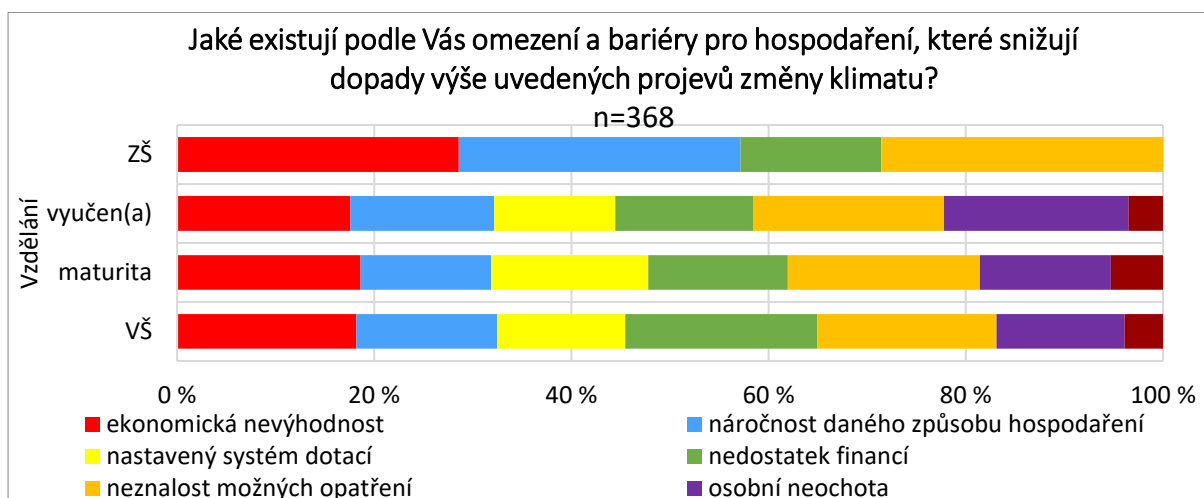
Obr. 22 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“ – rozdělení podle věkových skupin

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Obr. 23 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“ – rozdělení podle SO ORP

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Obr. 24 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“ – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

C2 PRONAJÍMAJÍCÍ

Blok C2 měli vyplnit vlastníci, kteří zemědělskou půdu pronajímají buď v celkové rozloze či jen částečně. Blok C2 se skládal ze čtyř otázek, které se týkaly motivů vedoucích k pronájmu půdy, typů nájemců a eventuálního vlivu vlastníků na způsob obhospodaření jejich pozemků.

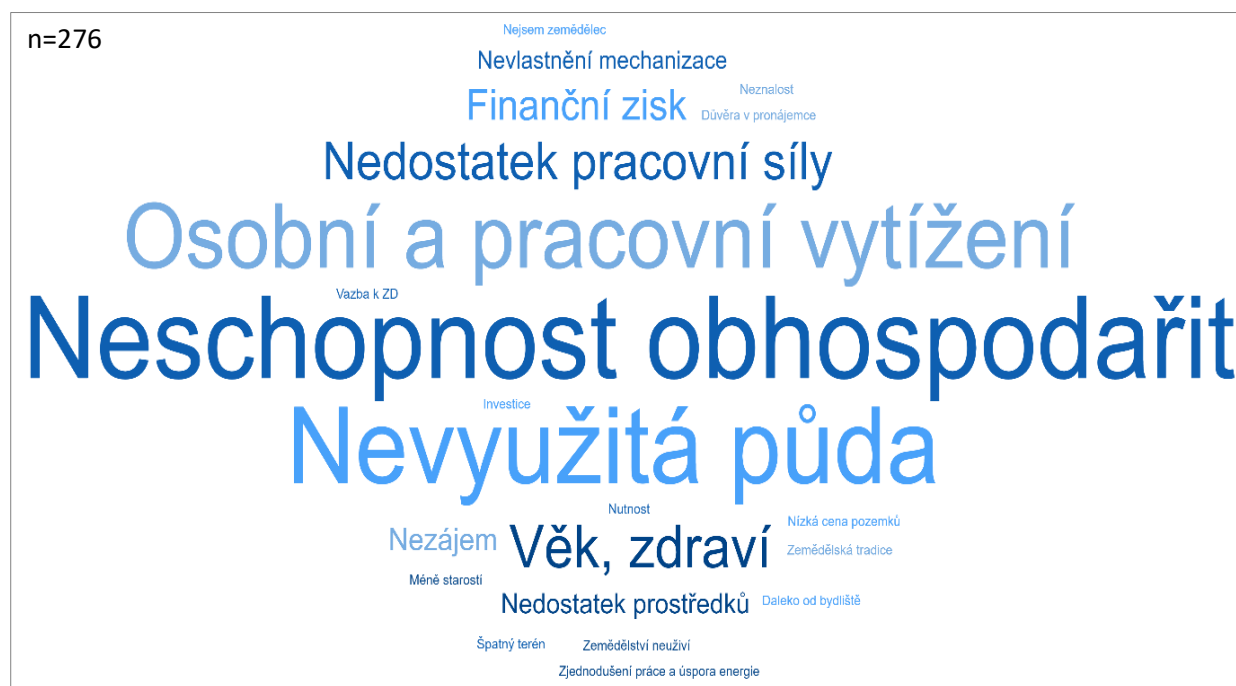
18) Z jakého důvodu jste se rozhodl Vámi vlastněnou půdu pronajmout?

Na otázku odpovědělo celkem 277 respondentů. Neschopnost obhospodařit (21 %), nevyužitá půda (16 %) a osobní a pracovní vytížení (14 %) byly nejčastěji uváděny jako důvody, proč se vlastníci půdy rozhodli zemědělskou půdu pronajímát. Někteří respondenti konkretizovali své odpovědi a neschopnost obhospodařit vysvětlili vysokým věkem a špatným zdravím (9 %), nedostatkem pracovních sil (8 %), nedostatkem prostředků (5 %) nebo nevlastněním mechanizace (4 %).

Pro významnou část respondentů pronájem představoval nejpragmatičtější řešení, jelikož půdu nemohli (21 %) nebo nechtěli obdělávat (5 %), navíc cena pozemků k prodeji byla nízká (1 %). Často se v odpovědích objevovalo tvrzení, že půdu pronajímají hlavně proto, aby neležela ladem. Další zase považují vlastnění a pronajímání půdy za finanční přivýdělek (7 %) a investici (3 %), i když v menší míře.

Zemědělci, kteří na části půdy hospodaří sami, jako hlavní motiv vedoucí k pronájmu uváděli nevyužití dané části půdy kvůli jejich neschopnosti ji celou obhospodařit (19 %) a kvůli pracovnímu vytížení (16 %). Vlastníci půdy, již pronajímají všechnu půdu, jako důvod častěji uváděli nemožnost obhospodařit (21 %) kvůli vysokému věku a zdravotním problémům (11 %).

Vlastníci půdy z řad žen častěji jako důvod uvádí neschopnost obhospodařit (25 %) vlastněnou zemědělskou půdu kvůli nedostatku pracovní síly (11 %) – často se jedná o ženy ve vyšším věku, které ovdověly, a tudíž půdu mají na starosti samy.

Obr. 25 Odpovědi k otázce „Z jakého důvodu jste se rozhodl Vámi vlastněnou půdu pronajmout?“ [n=276]
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

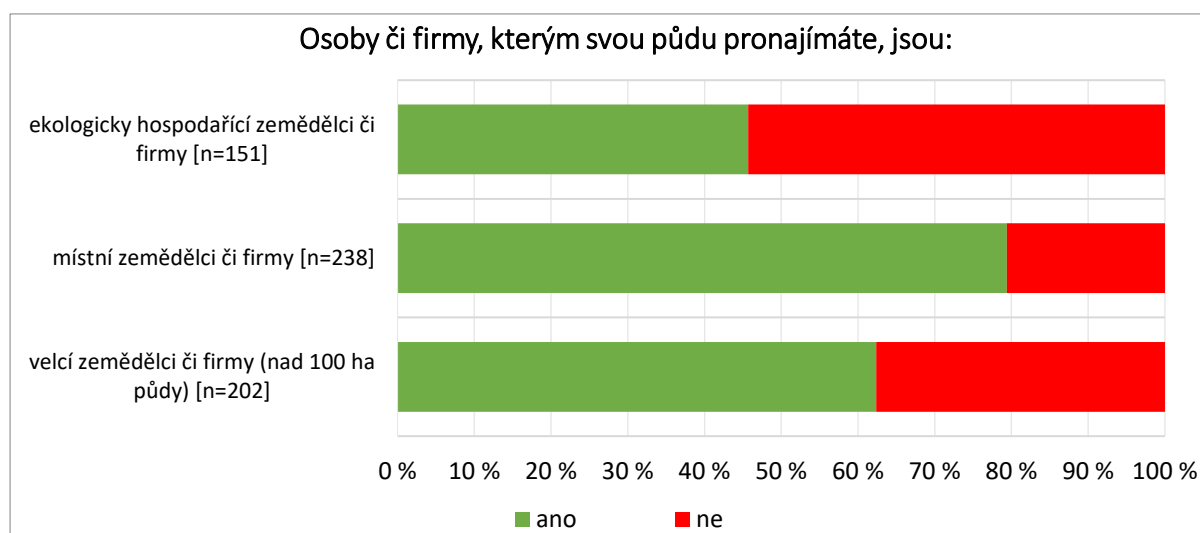
Nejmladší věková skupina vlastněnou půdu pronajímá, jelikož na ní nehospodaří (32 %), a to kvůli osobnímu a pracovnímu vytížení (18 %). Tato skupina půdu pronajímá i kvůli finančnímu zisku (14 %). Střední věková kategorie nejčastěji jako důvod k pronájmu uvádí osobní a pracovní vytížení (18 %), nevyužití půdy (18 %) a neschopnost ji obhospodařovat (15 %). Jak již bylo řečeno, pro nejstarší věkovou skupinu je hlavním důvodem vedoucím k pronájmu neschopnost půdu obhospodařovat (28 %), a to zejména kvůli věku a zdraví (15 %).

Nejvyšší dosažené vzdělání a vzdělání v zemědělských oborech nemají patrný vliv na motivace vedoucí k pronájmu půdy.

Rozdíly v motivacích můžeme spatřit v souvislosti s regionem, odkud zemědělci pochází. Všechny vlastníky motivují k pronájmu stejné okolnosti jako neschopnost obhospodařovat, osobní a pracovní vytížení nebo nevyužitá půda. Zajímavé je, že respondenti z Valašských Klobouků častěji uvádí nevyužitou půdu (19 %) jako důvod k pronájmu, a to z důvodu nepřístupného terénu (2 %) nebo nevlastnění mechanizační techniky (5 %). Z odpovědí je patrné, že je zde silnější vazba na zemědělská družstva (2 %) a celkově vyšší důvěra v nájemce půdy (4 %).

19) Charakteristika osob či firem, kterým je půda pronajímána

Největší část vlastníků svoji půdu pronajímá místním zemědělcům či firmám (49 % pozitivních odpovědí), následují pak velcí zemědělci či firmy s 33 % a ekologicky hospodařící s 18 %.

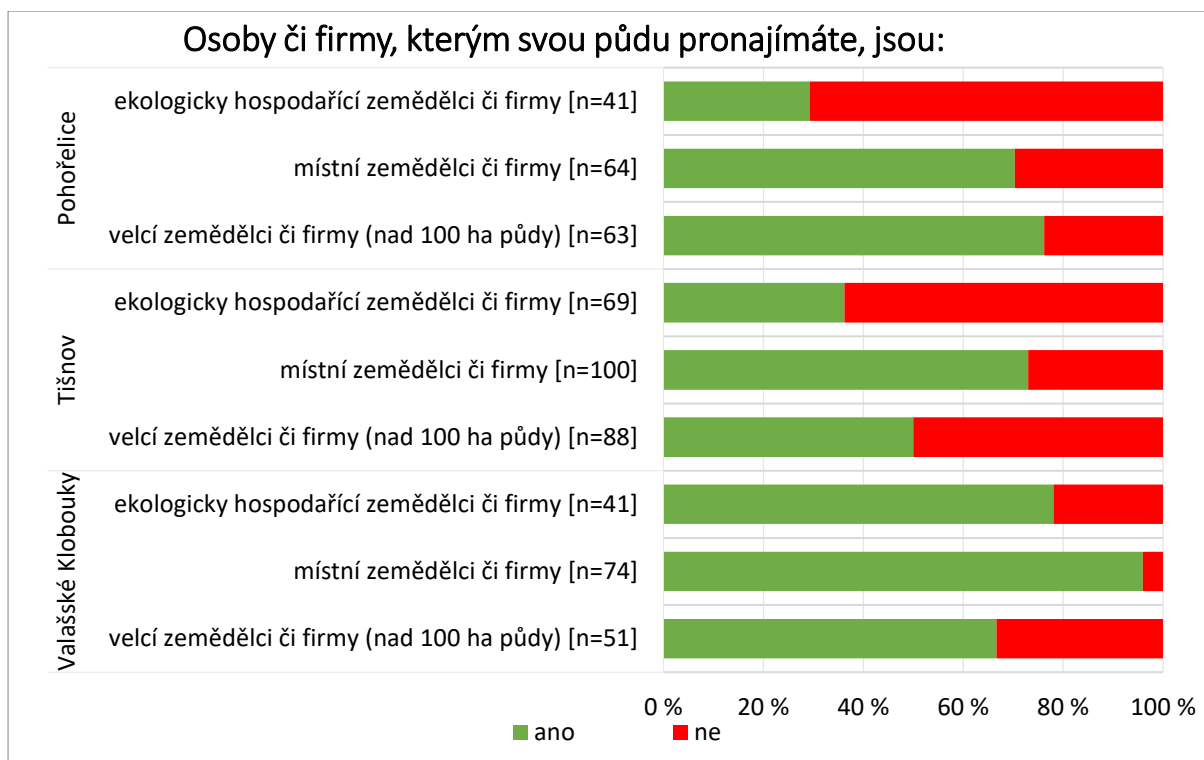

Obr. 26 Odpovědi k otázce „Osoby či firmy, kterým svou půdu pronajímáte, jsou:“

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Místní zemědělci či firmy převládají v SO ORP Valašské Klobouky a Tišnov (52 %, resp. 51 % pozitivních odpovědí), zatímco v SO ORP Pohořelice nejvíce vlastníků svoji půdu pronajímá velkým zemědělcům či firmám (46 %). Ekologicky hospodařící zemědělci či firmy jsou nejvíce zastoupení ve Valašských Kloboukách, kde tuto možnost zvolilo 23 % vlastníků.

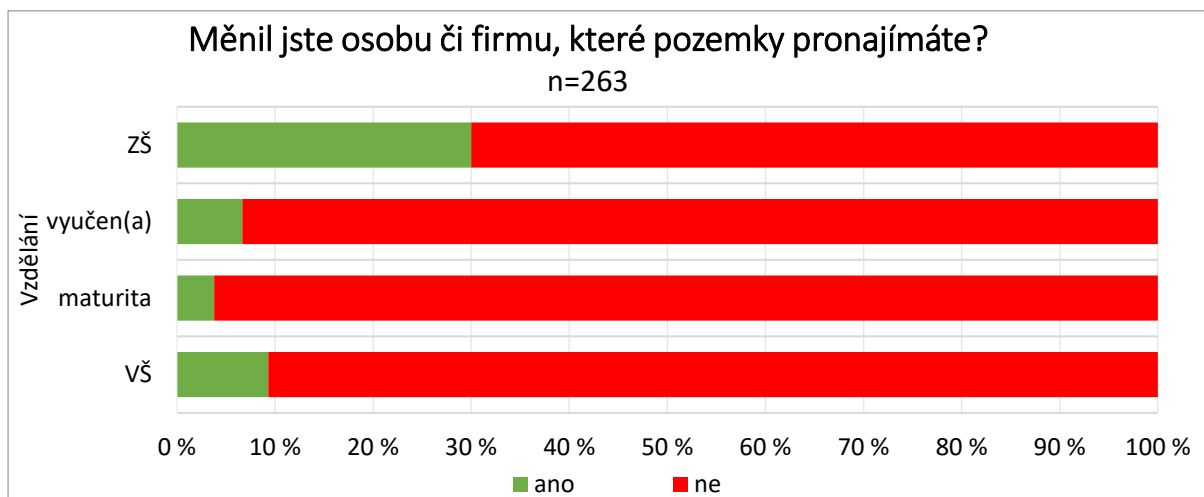
Ekologicky hospodařícím zemědělcům či firmám vlastněnou půdu nejčastěji pronajímají vlastníci z nejstarší věkové kategorie (20 % odpovědí oproti 15 % u nejmladší, resp. 14 % u střední věkové skupiny) a vlastníci s ukončeným základním vzděláním - 22 % odpovědí oproti 16 % u vysokoškolsky vzdělaných, kteří ekologicky hospodařící firmy či jednotlivce volí nejméně často. Ostatní sociodemografické charakteristiky nemají významný vliv na volbu nájemce.

Obr. 27 Odpovědi k otázce „Osoby či firmy, kterým svou půdu pronajímáte, jsou:“ – rozdělení podle SO ORP
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

20) Měnil jste osobu či firmu, které pozemky pronajímáte?

Méně než desetina vlastníků půdy uvedla, že měnila osobu či firmu, kterým pronajímají pozemky – přesněji 7 % odpovědí. Vlastníci půdy, kteří zároveň pronajímají a obdělávají půdu, častěji měnili nájemce – 10 % odpovědí oproti 5 % u pronajímajících. Dotazovaní z SO ORP Tišnov nejméně často měnili nájemce – pouze 5 % vlastníků oproti 8 % v SO ORP Pohořelice a Valašské Klobouky. Mezi ostatními sociodemografickými skupinami nebyly vyzorovány významné rozdíly.

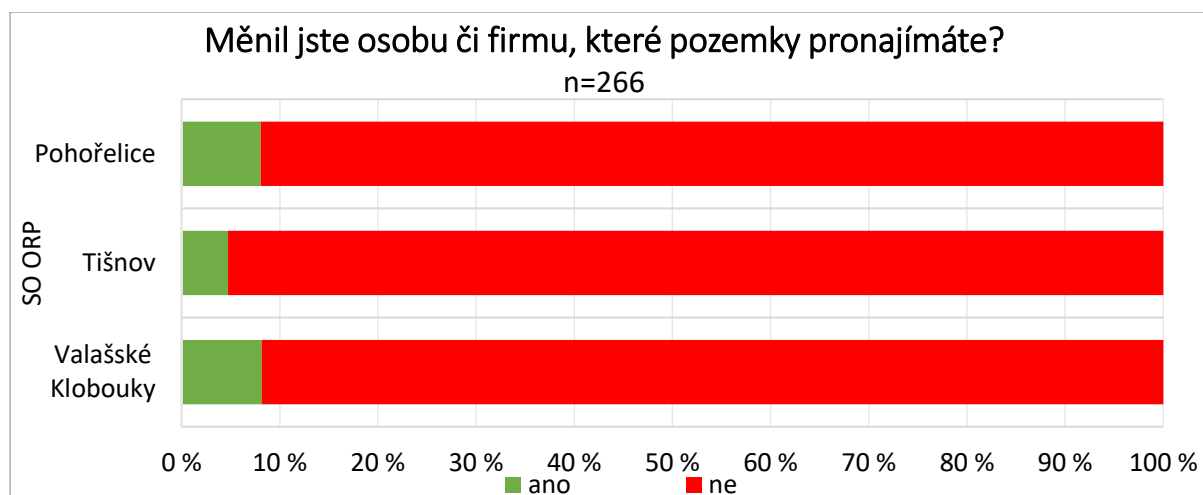

Obr. 28 Odpovědi k otázce „Měnil jste osobu či firmu, které pozemky pronajímáte?“ – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Mezi důvody, proč se rozhodli vyměnit nájemníky, se často vyskytuje ukončení činnosti hospodáře z různých důvodů (zánik nebo zkrachování firmy, úmrtí hospodáře). Část vlastníků chtěla podpořit konkrétní zemědělce, kteří hospodařili šetrnějším způsobem, se kterými se jim lépe spolupracovalo,

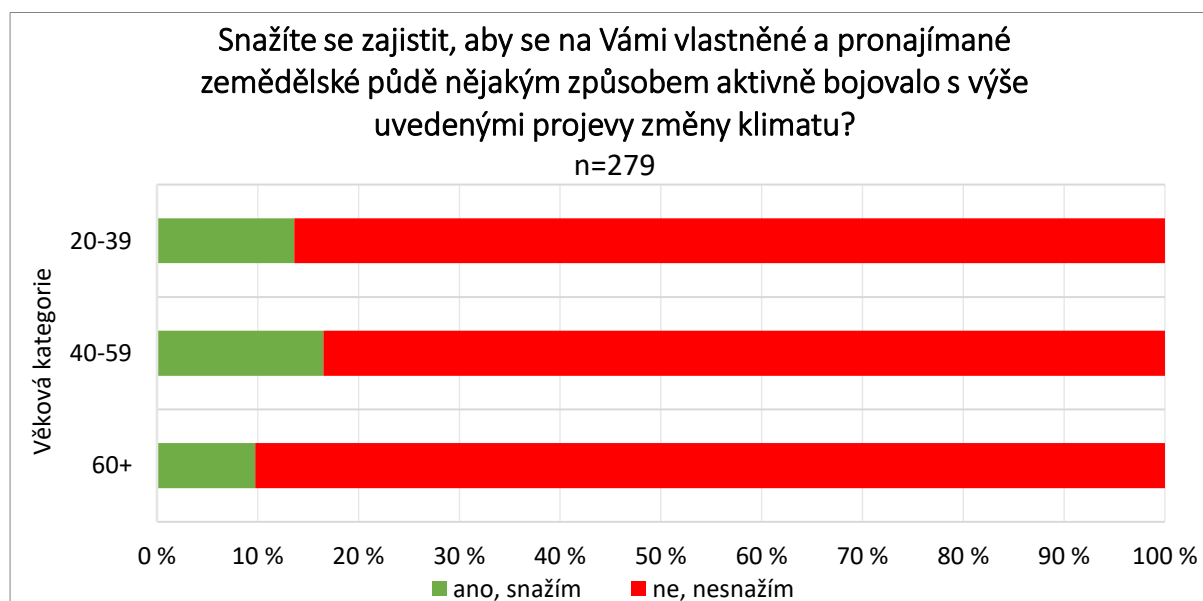
nebo se např. jednalo o podporu mladých místních zemědělců. Finance taky měly vliv na změnu nájemníků, a proto někteří vlastníci končili spolupráci s nespolehlivými nájemníky, a naopak volili ty, kteří nabízejí více peněz a lepší podmínky. Mezi odpověďmi se objevila i konstatování, že měnit nájemníky není jednoduché i přes nespokojenost s jejich hospodařením.

Obr. 29 Odpovědi k otázce „Měnil jste osobu či firmu, které pozemky pronajímáte?“ – rozdělení podle SO ORP
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

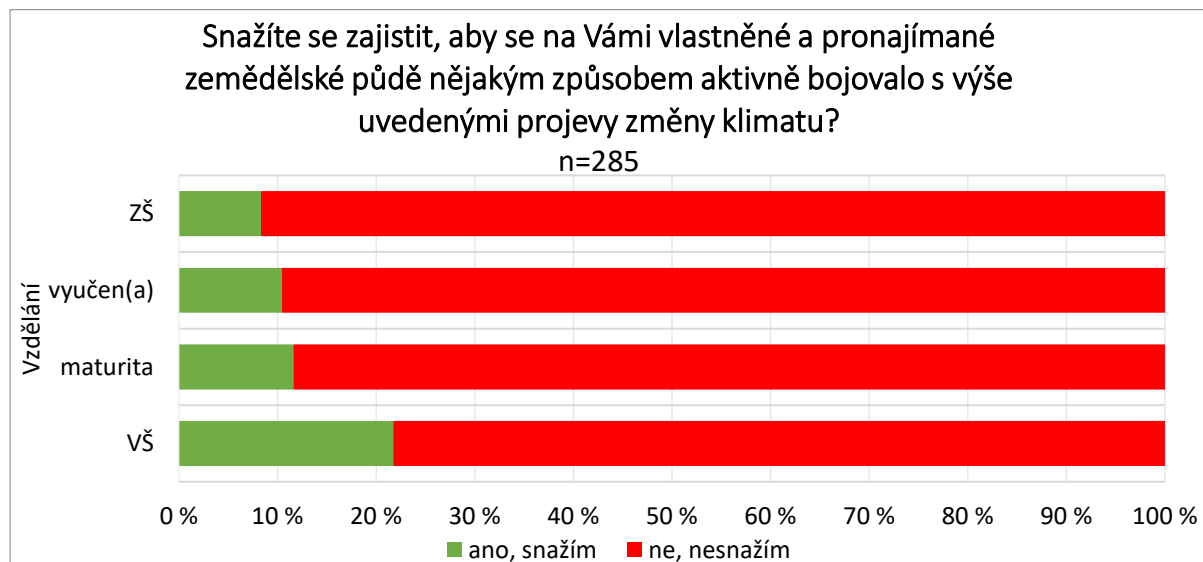
21) Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s projevy změny klimatu?

Pouze 13 % vlastníků, již půdu pronajímají, se snaží nějakým způsobem ovlivnit způsob hospodaření nájemníků. Opět je patrný zásadní rozdíl mezi vlastníky, kteří zároveň vlastněnou půdu obdělávají a pronajímají - 21 % se snaží ovlivnit způsob hospodaření oproti těm, již zemědělskou půdu pouze pronajímají (10 % odpovědí). Vlastníci půdy, již půdu částečně sami obdělávají, se dvakrát více snaží ovlivnit způsob hospodaření nájemníků (21 % oproti 10 % odpovědí). Respondenti z Valašských Klobouků se nejvíce aktivně zapojují do hospodaření svých nájemníků (19 % odpovědí), což je výrazně vyšší výsledek než v SO ORP Pohořelice (12 %) nebo v SO ORP Tišnov (7 %).

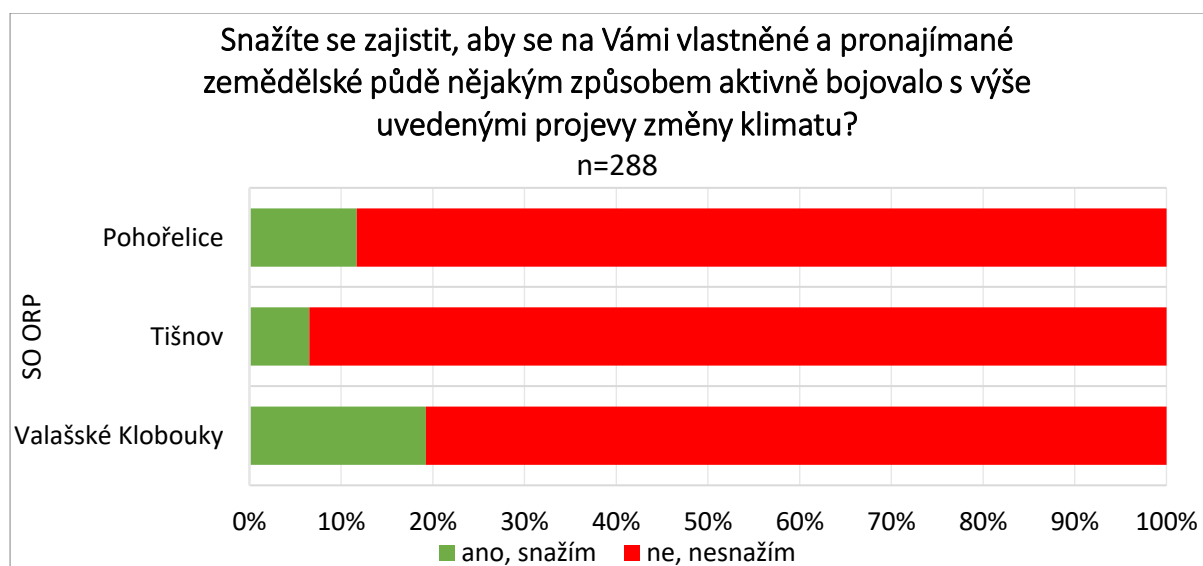
Obr. 30 Odpovědi k otázce „Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle věkových kategorií
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Co se týká sociodemografických charakteristik, lze spatřit významné rozdíly mezi jistými skupinami. Například muži se snaží zajistit šetrné hospodaření v 17 % případů, zatímco u žen je to pouze v 7 % případů. Respondenti ze střední věkové kategorie (17 % odpovědí) kontrolují způsob hospodaření nájemníků nejčastěji. Stejně platí i pro dotazované s ukončeným vysokoškolským vzděláním (22 %), nebo pro vlastníky vzdělané v zemědělských nebo příbuzných oborech (27 % responzí).

Obr. 31 Odpovědi k otázce „Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Způsoby, jakými se snaží ovlivnit hospodaření na vlastněné půdě, jsou různorodé. Někteří se snaží se svými nájemníky diskutovat nebo jim přímo říkat, co se jim nelíbí, zatímco druzí se pouze občas informují o stavu vlastněné půdy. Někteří zemědělcům doporučují vhodné způsoby obdělávání, jako jsou vhodná orba, zadržování vody, výsadba stromů, vhodné hnojení a údržba v podobě pravidelné seče nebo orání. V odpovědích se také objevuje řešení způsobu hospodaření se zodpovědnými orgány. Častá strategie je rovněž výběr ekologicky hospodařících zemědělců, kteří již samostatně používají vhodnější metody.

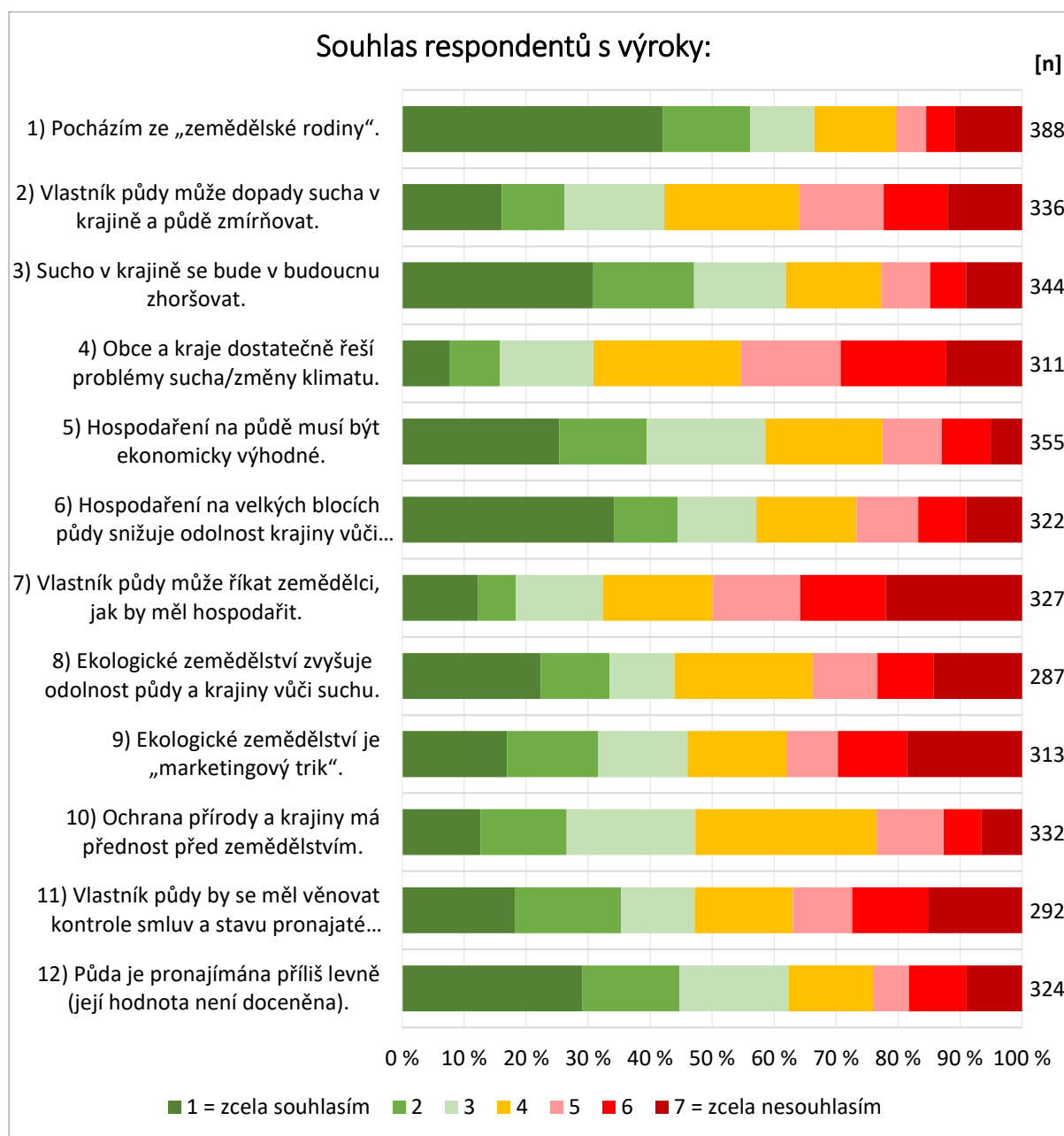
Obr. 32 Odpovědi k otázce „Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle SO ORP
Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

D SOUHLAS S VÝROKY

Blok D se skládal z 12 výroků, u kterých měli vlastníci zvolit míru souhlasu. Výroky byly hodnoceny čísly od 1 po 7, kde číslo 1 představovalo absolutní souhlas a číslo 7 naprostý nesouhlas.

22) Souhlas respondentů s výroky:

Dotazování vlastníci půdy nejvíce souhlasili s výroky „Pocházím ze zemědělské rodiny“ (průměr 2,8), „Sucho v krajině se bude v budoucnu zhoršovat“ (průměr 3,1), „Hospodaření na půdě musí být ekonomicky výhodné“ (průměr 3,2), „Hospodaření na velkých blocích půdy snižuje odolnost krajiny vůči suchu“ (průměr 3,2) a „Půda je pronajímána příliš levně.“ (průměr 3,2). S nejnižší mírou souhlasu se setkaly výroky „Vlastník půdy může říkat zemědělci, jak by měl hospodařit“ (průměr 4,4) a „Obce a kraje dostatečně řeší problémy sucha/změny klimatu“ (průměr 4,3). Všechny výroky jsou blíže popsány v následující části.

Obr. 33 Souhlas respondentů s výroky

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Výrok 01: Pocházím ze „zemědělské rodiny“. (průměr 2,8)

S výrokem, že pochází ze zemědělské rodiny, souhlasí více než polovina respondentů (67 %). S výrokem zcela nesouhlasí 11 % dotazovaných. Zajímavostí je, že vlastníci, kteří sami hospodaří na vlastněné půdě a jejichž živobytí je zcela závislé na zemědělství, často nepochází ze zemědělských rodin (asi třetina případů). Ženy taky častěji pocházejí ze zemědělských rodin (72 % oproti 64 % u mužů). Nejstarší věková skupina dotazovaných častěji má rodinnou tradici spjatou se zemědělstvím oproti mladším skupinám (75 % oproti 57 % u střední a nejmladší věkové kategorie). Nejčastěji ze zemědělských rodin pocházejí respondenti s ukončeným základním vzděláním (75 % souhlasí s výrokem, 67 % zcela souhlasí). Význam rodinné tradice je patrný i při výběru vzdělání – až 80 % vzdělaných v zemědělských a příbuzných oborech souhlasí s výrokem (68 % zcela souhlasí oproti 38 % u respondentů bez zemědělského vzdělání). Zemědělská rodinná tradice je nejsilnější na Pohořelicku – 76 % souhlasí s výrokem, že pochází ze zemědělské rodiny, zatímco 59 % zcela souhlasí. Nejslabší zemědělskou rodinnou tradici má SO ORP Valašské Klobouky – s výrokem souhlasí 60 % a nesouhlasí 24 % vlastníků. V SO ORP Tišnov s výrokem souhlasí 67 % dotazovaných (pouze čtvrtina zcela souhlasí), a nesouhlasí 19 % respondentů (5 % zcela nesouhlasí).

Výrok 02: Vlastník půdy může dopady sucha v krajině a půdě zmírňovat. (průměr 3,9)

Dotazovaní nedosáhli konsenzu u druhého výroku – s výrokem, že vlastník půdy může zmírňovat dopady sucha v krajině, souhlasí 42 % (16 % zcela souhlasí), zatímco 36 % respondentů nesouhlasí (12 % zcela nesouhlasí). S druhým výrokem častěji souhlasí muži (49 % oproti 31 % u žen) a respondenti patřící k nejmladší věkové kategorii (58 % oproti 40 % u střední a 41 % u nejstarší věkové kategorie). Co se týče nejvyššího dosaženého vzdělání, s daným výrokem nejčastěji souhlasí respondenti s úplným středoškolským vzděláním (48 %, zatímco 18 % zcela souhlasí), avšak dotazovaní s ukončeným základním vzděláním jsou nejvíce odmítaví vůči tomuto výroku (78 % nesouhlasí, zatímco 44 % zcela nesouhlasí). Dotazovaní, vzdělaní v zemědělských oborech častěji souhlasí, že vlastníci půdy mají vliv na dopady sucha v krajině (50 % souhlasí, kdežto 28 % zcela souhlasí).

S výrokem týkajícím se vlivu vlastníku půdy na dopady sucha nejčastěji souhlasí respondenti z SO ORP Valašské Klobouky (47 % souhlasí, zatímco 22 % zcela souhlasí), pak následují dotazovaní z Tišnovska (44 %) a Pohořelicka (33 %).

Výrok 03: Sucho v krajině se v budoucnu bude zhoršovat. (průměr 3,1)

S tvrzením, že se sucho v krajině bude v budoucnu zhoršovat, souhlasí 62 % a zcela souhlasí 31 % dotazovaných vlastníků. Čím je vyšší závislost živobytí vlastníků na zemědělství, tím méně souhlasí s tvrzením, že se sucho v budoucnu bude zhoršovat – 70 % vlastníků, kteří uvádí zcela nezávislé živobytí, souhlasí s tímto tvrzením (40 % zcela souhlasí), zatímco u těch zcela závislých s tvrzením souhlasí 58 % a zcela souhlasí 11 %. S tvrzením taky nejčastěji souhlasí vlastníci, kteří půdu pronajímají (66 % souhlasí, 31 % zcela souhlasí). S výrokem nejméně souhlasí vlastníci, kteří sami obdělávají zemědělskou půdu (58 % souhlasí, 26 % souhlasí zcela). S tvrzením o zhoršování sucha v budoucnu nejvíce souhlasí nejmladší věková kategorie (75 % souhlasí a 38 % zcela souhlasí).

Vůči tomuto tvrzení je nejvíce odmítavá střední věková kategorie – s výrokem se ztotožňuje 53 % respondentů, resp. 21 % zcela souhlasí. Výše dosaženého vzdělání nemá patrný vliv na názory o zhoršování sucha – s tvrzením nejvíce souhlasí vlastníci s ukončeným základním vzděláním (73 % souhlasí, 36 % zcela souhlasí). S tímto výrokem nejméně souhlasí respondenti se získaným výučním listem. Respondenti z SO ORP Pohořelice a Tišnov se více ztotožňují s výrokem o zhoršování sucha (67 %, resp. 63 % dotazovaných souhlasí) oproti vlastníků z Valašských Klobouků (s tvrzením souhlasí 58 %).

Výrok 04: Obce a kraje dostatečně řeší problémy sucha/změny klimatu. (průměr 4,3)

Většina dotazovaných vlastníků (45 %) je názoru, že obce a kraje neřeší dostatečně problémy sucha a změny klimatu, a to oproti 31 % respondentů, kteří si myslí, že jejich zapojení je dostatečné. Kolem tohoto výroku dosáhli dotazování konsenzu bez ohledu na jejich sociodemografické charakteristiky. Vůči obcím a krajům jsou nejvíce kritičtí nejmladší respondenti (53 % nesouhlasí) a respondenti s ukončeným vysokoškolským vzděláním (55 % nesouhlasí s výrokem). Co se týče rozdílů mezi zájmovými regiony, s tvrzením nejčastěji souhlasí respondenti z Pohořelic (43 % souhlasí) a nejvíce jsou kritičtí dotazovaní z Valašských Klobouků (31 % souhlasí, 54 % nesouhlasí). Většina dotazovaných z SO ORP Tišnov s výrokem nesouhlasí (39 %) a má nevyhraněný názor (38 %).

Výrok 05: Hospodaření na půdě musí být ekonomicky výhodné. (průměr 3,2)

Většina dotazovaných souhlasí, že hospodaření má být ekonomické výhodné – 59 % souhlasí, zatímco 23 % toto tvrzení odmítá. S tímto tvrzením, očekávaně, nejvíce souhlasí vlastníci, jejichž živobytí je z velké části nebo zcela závislé na zemědělství – s tvrzením souhlasí 70 %, zatímco 35 % zcela souhlasí. Důraz na ekonomickou výhodnost hospodaření spíše najdeme u vlastníků, kteří půdu pronajímají – 63 % souhlasí s výrokem o ekonomické výhodnosti oproti 58 % u vlastníků, kteří hospodaří samostatně.

Co se týká věkového rozdělení, tak ekonomická výhodnost je nejméně důležitá pro respondenty ve střední věkové kategorii (52 % souhlasí s výrokem oproti 61 % respondentů u nejmladší a 65 % u nejstarší věkové skupiny). Ekonomická výhodnost není prioritou ani pro vlastníky vzdělané v zemědělských oborech (s výrokem souhlasí 49 % oproti 59 % u vlastníků bez zemědělského vzdělání). Ekonomická výhodnost je nejdůležitější pro dotazované z SO ORP Tišnov (63 % souhlasí s tvrzením), zatím následují Pohořelicko (61 % respondentů souhlasí) a SO ORP Valašské Klobouky (53 % souhlasí s výrokem).

Výrok 06: Hospodaření na velkých blocích půdy snižuje odolnost krajiny vůči suchu. (průměr 3,2)

S daným výrokem souhlasí 57 % dotazovaných (34 % zcela souhlasí), zatímco 27 % nesouhlasí (9 % zcela nesouhlasí). Vůči danému tvrzení jsou nejvíce odmítaví vlastníci, jejichž živobytí je z velké části nebo zcela závislé na zemědělství – 53 % respondentů nesouhlasí, zatímco 26 % zcela nesouhlasí s tvrzením. Zajímavé je, že s tvrzením o nevhodnosti hospodaření na velkých blocích půdy spíše souhlasí starší respondenti – s tvrzením souhlasí 60 % dotazovaných z nejstarší věkové kategorie (41 % zcela souhlasí), 54 % respondentů středního věku a 50 % nejmladších respondentů. Co se týče nejvyššího dosaženého vzdělání, většina respondentů s ukončeným základním (60 % zcela souhlasí s výrokem) a úplným středoškolským vzděláním (64 %) považuje hospodaření na velkých blocích za nevhodné. Ztotožnění s daným výrokem je nižší u vlastníků s dosaženým vysokoškolským vzděláním (53 % souhlasí, zatímco 31 % zcela souhlasí), a u vlastníků s výučním listem (52 % souhlasí a 31 % zcela souhlasí). Zajímavé je, že jsou respondenti vzděláni v zemědělských a příbuzných oborech více odmítaví vůči tomuto tvrzení oproti ostatním respondentům (např. až 20 % zcela odmítá tento výrok).

Co se týká rozdílů mezi zájmovými regiony, tak s tvrzením o nevhodnosti hospodaření na velkých blocích souhlasí nejvíce na Pohořelicku (61 % souhlasí, 46 % zcela souhlasí). Respondenti z SO ORP Pohořelice mají zároveň i nejvíce odmítavý názor vůči tomuto tvrzení (30 % s ním nesouhlasí). Na Tišnovsku mají vůči danému způsobu hospodaření spíše nevyhraněný názor – 54 % respondentů s tvrzením o nevhodnosti hospodaření na velkých blocích souhlasí, zatímco 24 % nemá jasný názor a dalších 23 % nesouhlasí. Dotazovaní z Valašských Klobouků mají obdobně jako respondenti z Pohořelicka různorodé názory o hospodaření na velkých celcích – s tvrzením se ztotožňuje 59 % (41 % zcela souhlasí) a odmítá ho 29 % (až 14 % zcela nesouhlasí).

Výrok 07: Vlastník půdy může říkat zemědělci, jak by měl hospodařit. (průměr 4,4)

S daným tvrzením nesouhlasí přesně polovina dotazovaných (22 % ho zcela odmítá) a souhlasí 32 % (12 % zcela respondentů zcela souhlasí). Zde jsou také patrné jisté rozdíly napříč různými skupinami. Například k danému tvrzení jsou nejvíce odmítaví respondenti, již zemědělskou půdu zcela pronajímají – s tvrzením nesouhlasí 53 % respondentů a souhlasí 32 %. Nejmladší věková skupina s tvrzením nejvíce souhlasí – 38 % souhlasí oproti 35 % u střední a 29 % u nejstarší věkové kategorie. U nejstarší věkové kategorie 29 % respondentů zcela odmítá názor, že vlastník může ovlivňovat způsob hospodaření. Jasně se proti danému tvrzení omezili i dotazovaní s ukončeným základním vzděláním, kde 78 % odmítá vliv vlastníka na způsob hospodaření (44 % ho zcela odmítá). Respondenti s ukončeným úplným středoškolským vzděláním nejvíce souhlasí s daným tvrzením, přesněji 34 % souhlasí. S daným tvrzením nejméně souhlasí respondenti z SO ORP Pohořelice (56 % nesouhlasí), zatímco třetina zcela nesouhlasí. Dotazovaní z Tišnova znovu mají spíše nevyhraněný názor. Respondenti z Valašských Klobouků nejčastěji souhlasí s vlivem vlastníka na způsob hospodaření (35 % souhlasí, 18 % zcela souhlasí), ale zároveň velká část vliv vlastníka odmítá (53 % nesouhlasí a 32 % zcela nesouhlasí).

Výrok 08: Ekologické zemědělství zvyšuje odolnost půdy a krajiny vůči suchu. (průměr 3,7)

Více než pětina respondentů nemá vyhraněný názor na vliv ekologického zemědělství – 22 % ani souhlasí ani nesouhlasí s výrokem. S tvrzením ale větší část respondentů souhlasí – 44 % je názoru, že ekologické zemědělství zvyšuje odolnost půdy a krajiny vůči suchu. Příznivý vliv ekologického zemědělství nejvíce odmítají vlastníci, jejichž živobytí je částečně nebo zcela závislé na zemědělství. Výrazně negativnější názor najdeme i mezi respondenty, kteří na půdě hospodaří samostatně – až 49 % nesouhlasí s výrokem, zatímco čtvrtina ho zcela odmítá. Mladší věkové kategorie mají vůči příznivému vlivu ekologického zemědělství spíše odmítavý postoj – 42 % dotazovaných ze střední a 41 % z nejmladší věkové kategorie nesouhlasí s daným tvrzením. Přesně polovina respondentů v nejmladší a nejstarší věkové kategorie s tvrzením souhlasí, avšak vlastníci z nejstarší kategorie mají často i nevyhraněný názor – konkrétně 23 % nemá jasný postoj.

Co se týká nejvyššího dosaženého vzdělání, zajímavé je, že respondenti s ukončeným vysokoškolským vzděláním mají nejčastěji odmítavý postoj vůči ekologickému zemědělství a jeho pozitivním dopadům na prostředí – 41 % nesouhlasí a 18 % zcela nesouhlasí s tvrzením. S příznivým dopadem ekologického zemědělství naopak nejvíce souhlasí respondenti s ukončeným základním vzděláním (56 % souhlasí, zatímco třetina zcela souhlasí). Dotazovaní z Valašských Klobouků v největší míře souhlasí s daným tvrzením (49 % souhlasí, zatímco 31 % zcela souhlasí). Většina respondentů z SO ORP Tišnov má nevyhraněný názor – 40 % ani souhlasí, ani nesouhlasí, 39 % souhlasí a 21 % nesouhlasí. Téměř polovina vlastníků z SO ORP Pohořelice odmítá příznivý vliv ekologického zemědělství na odolnost půdy a krajiny (24 % zcela odmítá), zatímco 44 % souhlasí s tvrzením a 27 % zcela souhlasí.

Výrok 09: Ekologické zemědělství je „marketingový trik“. (průměr 3,9)

Téměř polovina dotazovaných souhlasí s výrokem, že je ekologické zemědělství marketingový trik – 46 % souhlasí a 22 % zcela souhlasí. Výrok odmítá 38 % dotazovaných a nevyhraněný názor má 16 %. Co se týče sociodemografických charakteristik respondentů, s výrokem nejvíce souhlasí nejmladší respondenti (56 % souhlasí oproti 45 % u střední a nejstarší věkové kategorie) a respondenti vzdělání v zemědělských oborech (59 % souhlasí oproti 43 % bez zemědělského vzdělání). Co se týče vzdělání, respondenti s ukončeným vysokoškolským vzděláním nejvíce souhlasí s tvrzením, že je ekologické zemědělství marketingový trik (53 % dotazovaných), za nimi následují respondenti s výučním listem (47 %), základním vzděláním (44 %) a maturitou (43 %).

Respondenti z Pohořelic jsou nejčastěji názoru, že je ekologické zemědělství marketingový trik – s výrokem souhlasí až 61 % respondentů, zatímco 30 % zcela souhlasí. Většina dotazovaných z Tišnova také považuje ekologické zemědělství za marketingový trik – 47 % s tvrzením souhlasí, 20 % nemá vyhraněný názor a 34 % tento výrok odmítá. Pouze dotazovaní z SO ORP Valašské Klobouky ve větší míře nesouhlasí s daným tvrzením – 48 % respondentů nesouhlasí (čtvrtina zcela nesouhlasí), 36 % souhlasí a 17 % nemá vyhraněný názor.

Výrok 10: Ochrana přírody a krajiny má přednost před zemědělstvím. (průměr 3,6)

Názory k desátému výroku jsou poněkud kontradiktorní oproti předchozím. Většina dotazovaných totiž souhlasí s výrokem, že ochrana přírody a krajiny má být prioritou (47 % souhlasí, 29 % nemá vyhraněný názor, zatímco 24 % s názorem nesouhlasí). Více než polovina vlastníků, již půdu pronajímá, souhlasí s výrokem, 28 % má nevyhraněný názor, zatímco 21 % s tvrzením nesouhlasí. Dotazovaní, kteří vlastněnou půdu obdělávají samostatně, souhlasí s tvrzením v menší míře – 42 % souhlasí, 35 % nemá vyhraněný názor, zatímco 23 % s výrokem nesouhlasí. Co se týče stáří respondentů, s výrokem o prioritní ochraně přírody souhlasí nejvíce mladí respondenti – 52 % oproti 48 % u nejstarší skupiny a 45 % dotazovaných u střední věkové skupiny. Střední věková skupina má nejvíce odmítavý postoj vůči danému výroku – s tvrzením nesouhlasí 31 % dotazovaných. Více než třetina vlastníků (přesněji 35 %) v nejstarší věkové skupině nemá vyhraněný názor.

Co se týká vzdělání, polovina respondentů s maturitou a základní školou s výrokem souhlasí, pak následují dotazovaní s vyučením (46 %) a vysokoškolsky vzdělání (44 %). Vysokoškolsky vzdělání jsou nejvíce skeptičtí vůči danému tvrzení a nesouhlasí s ním třetina respondentů. Respondenti se vzděláním v zemědělských a příbuzných oborech méně souhlasí s tímto výrokem oproti dotazovaným bez zemědělského vzdělání (36 % oproti 50 %). S výrokem, že ochrana přírody a krajiny má přednost před zemědělstvím, souhlasí nejvíce respondenti z Tišnovska (56 % souhlasí), pak následují respondenti z Valašských Klobouků (47 %) a Pohořelic (35 %). Vlastníci z SO ORP Pohořelice jsou zároveň nejvíce odmítaví vůči danému výroku – nesouhlasí s ním 29 % respondentů.

Výrok 11: Vlastník půdy by se měl věnovat kontrole smluv a stavu pronajaté půdy alespoň 20 hodin ročně. (průměr 3,8)

S výrokem souhlasí téměř polovina dotazovaných – přesněji 47 % souhlasí a 18 % zcela souhlasí. Více než třetina s tvrzením nesouhlasí (37 %), zatímco 16 % nemá vyhraněný názor. S výrokem spíše souhlasí vlastníci, jejichž živobytí je částečně nebo zcela závislé na zemědělství. S výrokem nejvíce souhlasí vlastníci, již půdu pronajímají (49 % souhlasí, zatímco 19 % zcela souhlasí). Tato skupina je zároveň i nejvíce odmítavá vůči tomuto tvrzení, kdy s ním 38 % nesouhlasí. Ostatní dvě skupiny mají podobný názor s tím, že větší podíl respondentů zvolil, že s tvrzením ani souhlasí, ani nesouhlasí. Co se týká věkového složení respondentů, tak nejvíce se s daným názorem ztotožňuje nejstarší věková skupina – 51 % respondentů souhlasí, 18 % nemá jasný názor a 32 % nesouhlasí. Polovina dotazovaných v nejmladší věkové kategorii s výrokem souhlasí, ale dalších 42 % dané tvrzení odmítá. Střední věková kategorie ve větší míře nesouhlasí s výrokem – 43 % nesouhlasí, 41 % souhlasí, zatímco 16 % nemá vyhraněný názor.

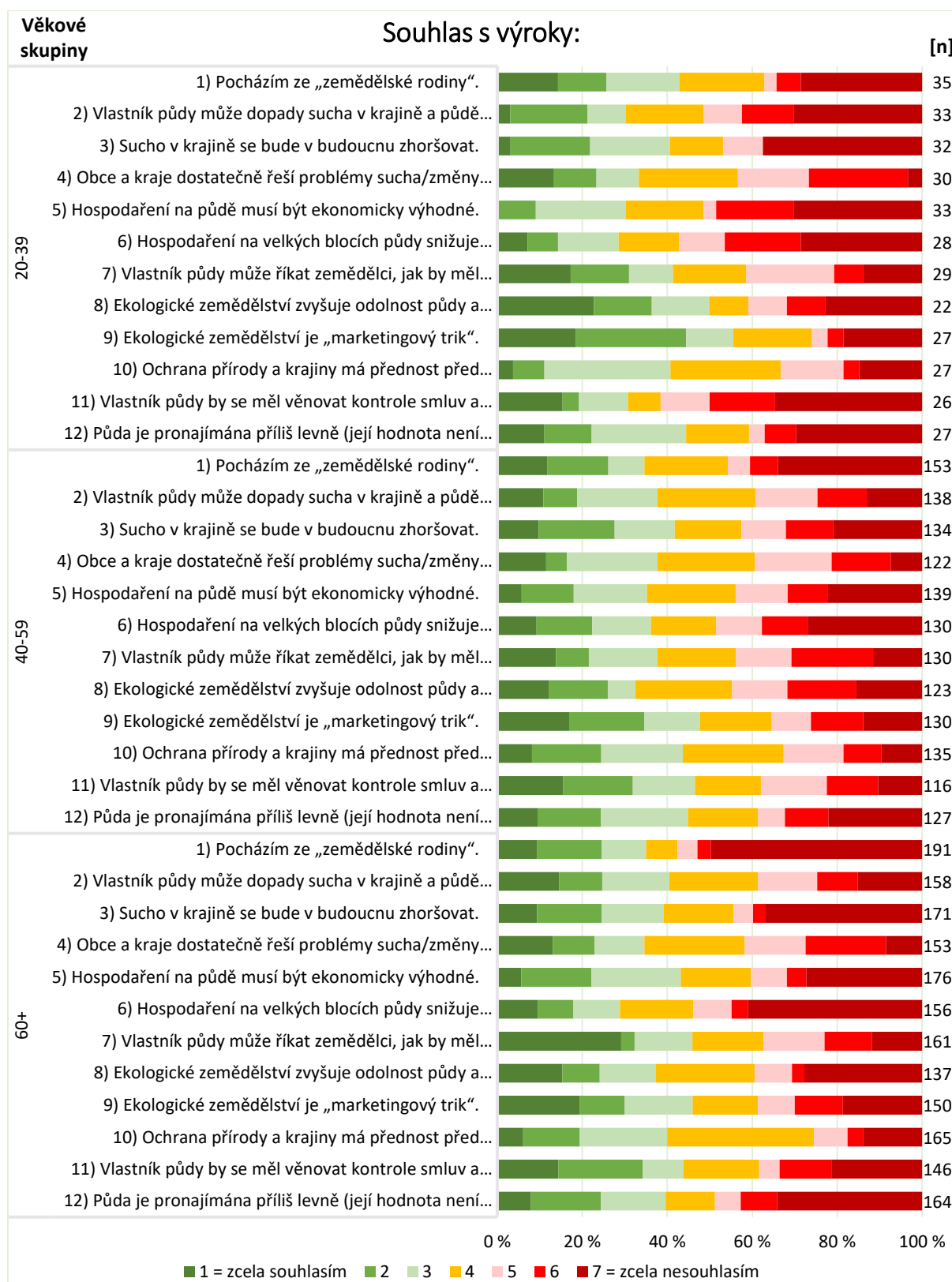
V případě nejvyššího dosaženého vzdělání s výrokem nejvíce souhlasí respondenti s ukončeným základním vzděláním (63 % souhlasí, 50 % zcela souhlasí), pak následují dotazovaní s dosaženým vysokoškolským vzděláním (58 % souhlasí, 26 % zcela souhlasí). Vůči tomuto výroku jsou nejvíce odmítaví respondenti s maturitou (42 % nesouhlasí). Dotazovaní vzdělání v zemědělských oborech souhlasí s výrokem v 61 % případů, na rozdíl od 45 % u respondentů bez zemědělského vzdělání.

Byly vypořizované určité regionální rozdíly, kdy s výrokem nejvíce souhlasí respondenti z Tišnovska (52 % souhlasí a 28 % tento výrok odmítá). Dotazovaní z Pohořelicka a Valašskokloboucka s tvrzením nesouhlasí ve stejné míře (42 % nesouhlasí), zatímco s výrokem se ztotožňuje 45 % v SO ORP Valašské Klobouky a 43 % v SO ORP Pohořelice.

Výrok 12: Půda je pronajímána příliš levně (její hodnota není doceněna). (průměr 3,2)

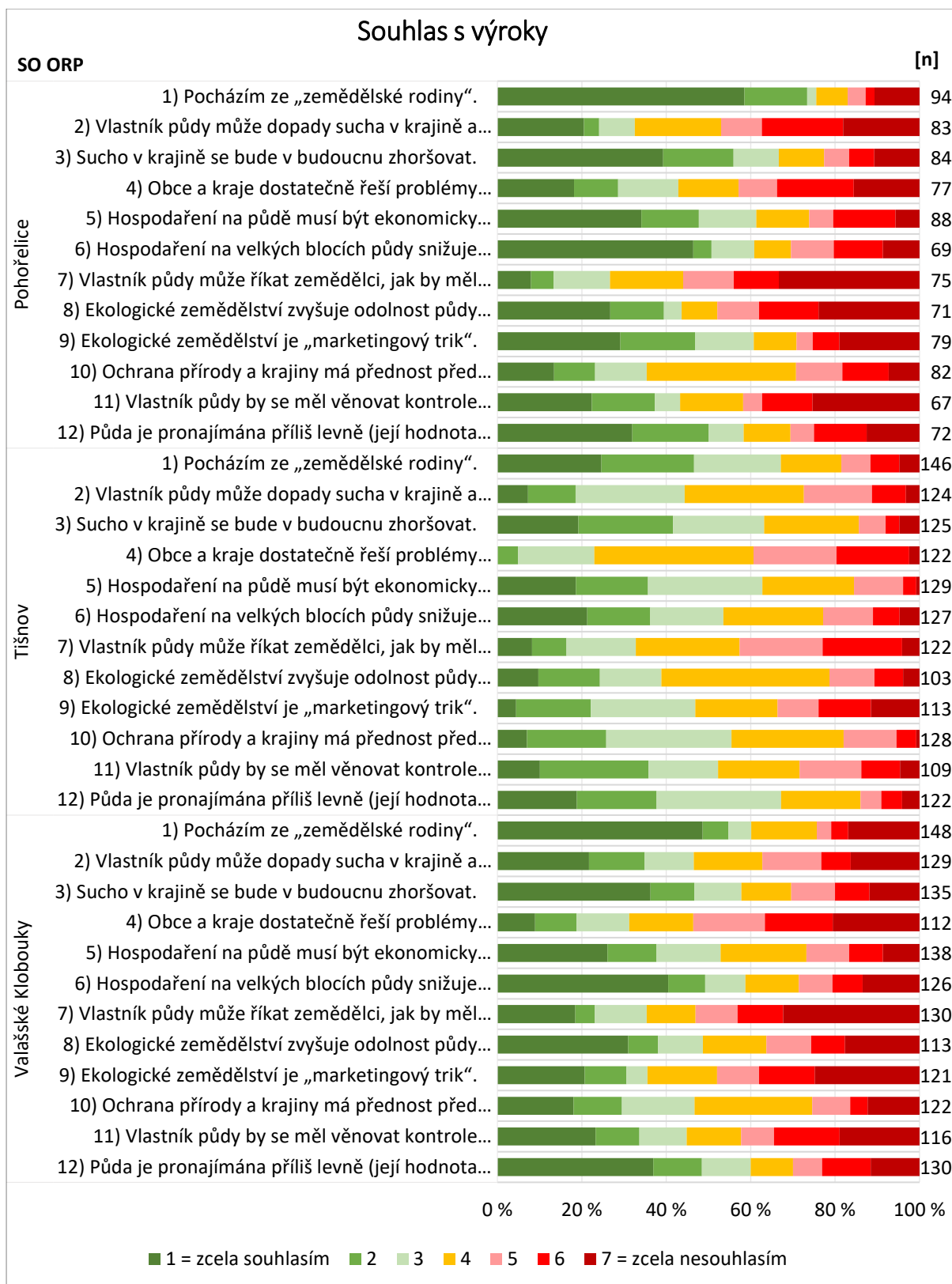
S posledním výrokem souhlasí většina dotazovaných – 62 % souhlasí a 29 % úplně souhlasí. Téměř čtvrtina je vůči tvrzení odmítavá, zatímco 9 % s výrokem zcela nesouhlasí. Zde existuje významný rozdíl mezi názorem pronajímajících a hospodařících. Až 71 % vlastníků, již půdu pronajímají, je názoru, že je půda pronajímána příliš levně (31 % zcela souhlasí, zatímco 15 % výrok odmítá). Na druhou stranu, téměř polovina respondentů (47 %), kteří na vlastněné zemědělské půdě hospodaří samostatně, s výrokem souhlasí a odmítá ho 41 %. Skupina, která zároveň pronajímá i obdělává vlastněnou půdu, souhlasí s výrokem v 59 % případů a odmítá ho 26 %. Mezi věkovými skupinami neexistují významné rozdíly – nejstarší věková kategorie se nejvíce ztotožňuje s výrokem (66 % souhlasí), pak následuje nejmladší věková skupina (63 % respondentů souhlasí) a střední věková kategorie (56 %). S tvrzením nejčastěji souhlasí vysokoškolsky vzděláni (72 % souhlasí, 18 % nesouhlasí), pak následují respondenti s výučním listem (64 % souhlasí, 27 % nesouhlasí). Dotazovaní s ukončeným úplným středoškolským vzděláním souhlasí s výrokem v 57 % případů, zatímco 23 % ho odmítá. Respondenti s ukončenou základní školou ve stejné míře souhlasí a nesouhlasí s výrokem.

Dotazovaní z Tišnovska s výrokem o nízké ceně pronájmu z větší části souhlasí – 67 % souhlasí, 19 % nemá jasný názor a dalších 14 % tvrzení odmítá. Respondenti z Pohořelice a Valašských Klobouk se v názorech o ceně pronajímané půdy shodují – na Valašskokloboucku s výrokem souhlasí 60 %, zatímco na Pohořelicku se s ním ztotožňuje 58 % dotazovaných.

Obr. 34 Souhlas respondentů s výroky – rozdělení podle věkových skupin

Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

Obr. 35 Souhlas respondentů s výroky – rozdělení podle věkových skupin
 Zdroj: Dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy v letech 2020 a 2021

ZDROJE

ArcČR 500 - digitální geografická databáze, verze 3.2. www.arcdata.cz [cit. 31. 12. 2021].

ČSÚ: Veřejná databáze – Vše o území [online]. [cit. 31. 12. 2021]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi>

MČR1M – Prohlížeč služba WMS. ČÚZK [online]. [cit. 31. 12. 2021]. Dostupné z: [https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(4iu23ltrqh10nefnqwgkn2ee\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZK-WMS-MCR1M-P&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=31182](https://geoportal.cuzk.cz/(S(4iu23ltrqh10nefnqwgkn2ee))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZK-WMS-MCR1M-P&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=31182)

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Reprezentativita vzorku	3
Tab. 2 Demografická struktura respondentů.....	4

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Zájmová území	2
Obr. 2 Odpovědi k otázce „Kde se většina Vámi vlastněné zemědělské půdy nachází?“	6
Obr. 3 Odpovědi k otázce „Jak jste většinu zemědělské půdy získal/a?“	7
Obr. 4 Odpovědi k otázce „Jak jste většinu zemědělské půdy získal/a?“ – rozdělení podle věku respondentů.....	7
Obr. 5 Odpovědi k otázce „Jak dlouho většinu zemědělské půdy vlastníte?“	8
Obr. 6 Odpovědi k otázce „Co pro vás vlastnění zemědělské půdy znamená?“ [n=353]	9
Obr. 7 Odpovědi k otázce „Prodal/a jste již nějakou Vámi vlastněnou zemědělskou půdu? Nabízel Vám někdo její odkup?“	11
Obr. 8 Odpovědi k otázce „V jaké míře je Vaše živobytí závislé na Vámi vlastněné zemědělské půdě?“	12
Obr. 9 Odpovědi k otázce „Jaké projevy změny klimatu vnímáte a jak jsou podle Vás významné? (v české krajině obecně)“	13
Obr. 10 Odpovědi k otázce „Jaké projevy změny klimatu vnímáte a jak jsou podle Vás významné? (na Vaší zemědělské půdě)“	14
Obr. 11 Odpovědi k otázce „Kdo by podle Vás měl řešit projevy změny klimatu?“	15
Obr. 12 Odpovědi k otázce „Jaké nástroje řešení příčin projevů změny klimatu jsou podle Vás nejúčinnější?“ [n=244]	16
Obr. 13 Odpovědi k otázce „Na Vámi vlastněné zemědělské půdě:“	17
Obr. 14 Odpovědi k otázce „Na Vámi vlastněné zemědělské půdě:“ – rozdělení podle věkových kategorií	18
Obr. 15 Odpovědi k otázce „Na Vámi vlastněné zemědělské půdě:“ – rozdělení podle SO ORP	19
Obr. 16 Odpovědi k otázce „Z jakého důvodu jste se rozhodl na Vámi vlastněné zemědělské půdě hospodařit?“ [n=213]	20
Obr. 17 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu?“	21
Obr. 18 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle věkových kategorií	22
Obr. 19 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle SO ORP	22

Obr. 20 Odpovědi k otázce „Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s projevy změny klimatu? – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání.....	22
Obr. 21 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“	23
Obr. 22 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“ – rozdělení podle věkových skupin	24
Obr. 23 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“ – rozdělení podle SO ORP	24
Obr. 24 Odpovědi k otázce „Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu?“ – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání	24
Obr. 25 Odpovědi k otázce „Z jakého důvodu jste se rozhodl Vámi vlastněnou půdu pronajmout?“ [n=276]	25
Obr. 26 Odpovědi k otázce „Osoby či firmy, kterým svou půdu pronajímáte, jsou:“	26
Obr. 27 Odpovědi k otázce „Osoby či firmy, kterým svou půdu pronajímáte, jsou:“ – rozdělení podle SO ORP	27
Obr. 28 Odpovědi k otázce „Měnil jste osobu či firmu, které pozemky pronajímáte?“ – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání	27
Obr. 29 Odpovědi k otázce „Měnil jste osobu či firmu, které pozemky pronajímáte?“ – rozdělení podle SO ORP	28
Obr. 30 Odpovědi k otázce „Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle věkových kategorií	28
Obr. 31 Odpovědi k otázce „Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle nejvyššího dosaženého vzdělání.....	29
Obr. 32 Odpovědi k otázce „Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s projevy změny klimatu?“ – rozdělení podle SO ORP.....	29
Obr. 33 Souhlas respondentů s výroky	30
Obr. 34 Souhlas respondentů s výroky – rozdělení podle věkových skupin.....	36
Obr. 35 Souhlas respondentů s výroky – rozdělení podle věkových skupin.....	37

PŘÍLOHA: DOTAZNÍKOVÝ FORMULÁŘ

Vážená paní, Vážený pane,

v rámci Vašeho regionu probíhá dotazníkové šetření s vlastníky zemědělské půdy. Toto šetření provádí Geografický ústav Masarykovy univerzity a Ústav regionálního rozvoje Mendelovy univerzity v Brně v rámci projektu Technologické agentury ČR s názvem „Posílení resilience venkova prostřednictvím aktivizace lokálních aktérů a vlastníků půdy“ (TL03000007). Cílem šetření je zachytit, jak lidé, kteří vlastní půdu, přemýšlejí o způsobu hospodaření, jejím využití ve vazbě na proměny české krajiny (s důrazem na zesilující suchu). Prosíme Vás tedy o vyplnění dotazníku, který je samozřejmě zcela anonymní.

Dotazník můžete vyplnit i elektronicky na internetové stránce <https://muni.cz/go/861c5c>, nebo jej vyplněný zanechat v poštovní schránce obecního/městského úřadu. V případě jakýchkoliv dotazů neváhejte kontaktovat koordinátory šetření, a to RNDr. Ondřeje Šerého, Ph.D. (ondrej.sery@mail.muni.cz) či Mgr. Ondřeje Konečného, Ph.D. (ondrej.konecny@mendelu.cz).

Mnohokrát děkujeme za Váš čas a ochotu vyplnit dotazník, vážíme si toho. Věříme, že Vaše zkušenosti a názoru pomohou české krajině v boji se suchem a dalšími negativními dopady změny klimatu.

Úvodní otázka

01) Odhadněte, jaká je výměra Vámi vlastněné zemědělské půdy?

Druh zemědělské půdy	Výměra (hektary)
orná půda (pole)	
trvalý travní porost (louky a pastviny)	
vinice	
ovocné sady	

A Otázky ohledně zemědělské půdy

02) Kde se většina Vámi vlastněné zemědělské půdy nachází? (výběr jedné možnosti)

- a) v sousedství domu
- b) v katastru obce bydliště
- c) v obcích do 10 km od bydliště
- d) v obcích vzdálených více než 10 km od bydliště

03) Jak jste většinu zemědělské půdy získal/a? (výběr jedné možnosti)

- a) koupě
- b) dědictví
- c) restituce
- d) jiné způsoby, uveďte:

04) Jak dlouho většinu zemědělské půdy vlastníte? (výběr jedné možnosti)

- a) méně než 5 let
- b) 5 až 10 let
- c) 11 až 20 let
- d) více než 20 let

05) Co pro Vás vlastnictví zemědělské půdy znamená?

.....

06) Vyberte důvody, které Vás vedly k vlastnictví zemědělské půdy? (výběr více možností)

- a) rozhodnutí / chuť hospodařit
- b) dobrá dlouhodobá investice
- c) aktuální finanční výnosy / příjem
- d) rodinná tradice
- e) jiné důvody, uveďte:

07) Uvažujete o prodeji či pronájmu Vámi vlastněné zemědělské půdy? (výběr více možností)

a) ne, neuvažuji

b) ano, uvažuji o prodeji

c) ano, uvažuji o pronájmu

z jakého důvodu o prodeji či pronájmu uvažujete? uveďte:

08) Prodal jste již nějakou Vámi vlastněnou zemědělskou půdu? Nabízel Vám někdo její odkup? (výběr jedné možnosti)

a) ne, neprodal jsem a ani nenabízel

b) ne, neprodal jsem, ale nabízel

c) ano, prodal jsem, ale nenabízel

d) ano, prodal jsem a nabízel

z jakého důvodu jste se rozhodl prodat? uveďte:

09) V jaké míře je Vaše živobytí závislé na Vámi vlastněné zemědělské půdě? (odhadněte v procentech)

..... (0 % = zcela nezávislé, 100 % = zcela závislé)

B Projevy změny klimatu

10) Ohodnoťte, jaké projevy změny klimatu vnímáte a jak jsou podle Vás významné?

(1 = zcela nevýznamné, 7 = zcela významné, N = nedokážu posoudit)

Projevy	V české krajině obecně									Na Vaší zemědělské půdě								
sucho	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
nadměrné srážky	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
eroze půdy	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
povodně	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
rozšiřování škůdců	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
vymírání druhů	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
oteplování / vlny veder	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
nedostatek pitné vody	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	
nedostatek potravin	1	2	3	4	5	6	7	N		1	2	3	4	5	6	7	N	

11) Z jakého zdroje čerpáte informace o výše uvedených projevech? (výběr více možností)

a) média (televize, noviny, internet, rozhlas), uveďte:

b) sociální média / sociální sítě (Facebook, Instagram, Twitter atd.)

c) odborné zdroje

d) rodina, přátelé a známí

e) vlastní zkušenosti

f) jiné zdroje, uveďte

12) Ohodnoťte, kdo by podle Vás měl řešit výše uvedené projevy změny klimatu

(1 = nevýznamné v rámci řešení, 7 = zcela významné v rámci řešení, N = nedokážu posoudit)?

Subjekt	Odpovědnost za řešení								
vláda a ministerstva	1	2	3	4	5	6	7	N	
kraje	1	2	3	4	5	6	7	N	
obce	1	2	3	4	5	6	7	N	
círky	1	2	3	4	5	6	7	N	
neziskovky	1	2	3	4	5	6	7	N	
zemědělci	1	2	3	4	5	6	7	N	
vlastníci půdy	1	2	3	4	5	6	7	N	
všichni obyvatelé	1	2	3	4	5	6	7	N	

13) Jaké nástroje řešení příčin výše uvedených projevů jsou podle Vás neúčinnější?

.....

C Filtrační otázka: Hospodařící či pronajímající

14) Na Vámi vlastněné zemědělské půdě: (výběr více možností)

- a) sám / sama hospodařím (včetně pomoci rodiny a dalších osob)
- b) pronajímám ji
- c) hospodařím i pronajímám ji

C1 Hospodařící (dále vyplňují jen ti, kteří alespoň na části své zemědělské půdy hospodaří)

15) Z jakého důvodu jste se rozhodl na Vámi vlastněné zemědělské půdě hospodařit?

.....

16) Snažíte se na Vámi vlastněné půdě nějakým způsobem aktivně bojovat s výše zmíněnými projevy změny klimatu? A pokud ano, jak?

- a) ne, nesnažím
- b) ano, snažím, a to tímto způsobem:

17) Jaké existují podle Vás omezení a bariéry pro hospodaření, které snižují dopady výše uvedených projevů změny klimatu? (výběr více možností)

- a) nedostatek financí
- b) neznalost možných opatření
- c) náročnost daného způsobu hospodaření
- d) osobní neochota
- e) ekonomická nevýhodnost
- f) nastavený systém dotací daný způsob hospodaření nepodporuje
- g) jiné důvody, uveďte:

C2 Pronajímající (dále vyplňují jen ti, kteří alespoň část zemědělské půdy pronajímají)

18) Z jakého důvodu jste se rozhodl Vámi vlastněnou půdu pronajmout?

.....

19) Osoby či firmy, kterým svou půdu pronajímáte, jsou:

a) místní zemědělci či firmy?	ano – ne – nedokážu posoudit
b) velcí zemědělci či firmy (nad 100 ha půdy)?	ano – ne – nedokážu posoudit
c) ekologicky hospodařící zemědělci či firmy?	ano – ne – nedokážu posoudit

20) Měnil jste osobu či firmu, které pozemky pronajímáte?

- a) ano
- b) ne, pokud ano, z jakého důvodu? uveďte:

21) Snažíte se zajistit, aby se na Vámi vlastněné a pronajímané zemědělské půdě nějakým způsobem aktivně bojovalo s výše uvedenými projevy změny klimatu?

- a) ne, nesnažím
- b) ano, snažím, a to tímto způsobem:

D Souhlas s výroky

22) V následující tabulce uveďte, zda s danými výroky souhlasíte či nikoliv
(1 = zcela souhlasím, 7 = zcela nesouhlasím, N = nevím, nedokážu posoudit)

Výroky	Souhlas či nesouhlas						
1) Pocházím ze „zemědělské rodiny“.	1	2	3	4	5	6	7 N
2) Vlastník půdy může dopady sucha v krajině a půdě zmírňovat.	1	2	3	4	5	6	7 N
3) Sucho v krajině se bude v budoucnu zhoršovat.	1	2	3	4	5	6	7 N
4) Obce a kraje dostatečně řeší problémy sucha/změny klimatu.	1	2	3	4	5	6	7 N
5) Hospodaření na půdě musí být ekonomicky výhodné.	1	2	3	4	5	6	7 N
6) Hospodaření na velkých blocích půdy snižuje odolnost krajiny vůči suchu.	1	2	3	4	5	6	7 N
7) Vlastník půdy může říkat zemědělcům, jak by měl hospodařit.	1	2	3	4	5	6	7 N
8) Ekologické zemědělství zvyšuje odolnost půdy a krajiny vůči suchu.	1	2	3	4	5	6	7 N
9) Ekologické zemědělství je „marketingový trik“.	1	2	3	4	5	6	7 N
10) Ochrana přírody a krajiny má přednost před zemědělstvím.	1	2	3	4	5	6	7 N
11) Vlastník půdy by se měl věnovat kontrole smluv a stavu pronajaté půdy alespoň 20 hodin ročně.	1	2	3	4	5	6	7 N
12) Půda je pronajímána příliš levně (její hodnota není doceněna).	1	2	3	4	5	6	7 N

E Identifikace respondenta

23) Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

24) Věk v letech:

.....

25) Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) základní škola
- b) vyučen(a)
- c) maturita
- d) VŠ

26) Měl obor Vašeho studia nějakou spojitost se zemědělstvím?

- a) ne
- b) pokud ano, jakou?

27) Povolání / zaměstnání:

.....

28) Obec bydliště:

.....

